IACOBI PRAEFECTI, NETINI, PHILOSOPHI, ET MEDICI SICVLI, DE DIVERSORVM VINI GENERVM NATVRA LIBER.

Cum indice copiosissimo.

VENETIIS,
Ex officina Iordani Zilleti.
M D LIX.

IACOBVS PRAEFECTVS OCTAVIANO LECTO, PATRICIO ROMANO, S. P. D.

SVPERIORIBVS diebus quum ad te mi Octauiane uenissem, me non parum rogasti, ut de diuersorum uini generum natura aliquid scriberē, quaquam Dioscorides, Galenus, Asclepiades, Plinius, plures ue alii uiri doctissimi tum de naturalibus, tum de facti tiis eisdem scripserint. hoc tandem negare non potui: & nè tui me putes desiderii immemorem dialogum hunc nostrum tibi amicissimo, testimonium meæ in te perpetuæ beneuolentiæ, dedico, tuoque nomini dono, quem alacriter perlegas. nā historiam de generū uini uarietate nō inu-

inutilem fore censeo ; cuius moderatus usus admodũ laudatur, non solum à iunioribus, uerũ etiã à uetustissimis, & sapientissimis uiris, qui olim eruditissimo sæculo floruerũt, quibus magna in obseruantia fuisse uinum legimus, apud Hesiodum dicentem, Tres partes lymphæ, quartã fas addere uini. quod non liberalius epotum animæ corporiq; robur addit, lætitiamq; affert, immoderate uero sumptum, insanire faciens homines, egregias uirorum illustrium uirtutes obscurans; me hercule breuis rarusq; uini potus i tuto est. nam cibi & potus abstinentia à sapientibus commẽdatur: quam Moses iustissimus legum lator, dierum quadraginta

obſeruauit, Minos Athenienſis dierum nouem obſeruantia cum à Ioue maximo leges eſſet accepturus. Nos igitur in dialogo noſtro de immoderate uini ſumpti damnis, ac de utilitate eiuſdem modice hauſti dicemus; & uelu-ti de ſaporibus guſtus ſanus iudicat, & de coloribus lucidus oculus nulloq; affectus morbo, ita de quouis genere uini uir temperatus ſobriusq; afferet iudicium, ac fuit Menippus philoſophus & medicus clarisſimus, qui cum Rota, diſertisſimo uate Neapolitano, acute diſputat. Vale, & (ſicut ſoles) dialogo faueas noſtro.

AVCTORIS CARMEN DE BACCHO, AD LECTORES.

PANGIMVS *Ogygij uires & gesta Lyæi,*
Qui populos hilares, reddit & armigeros.
Cum Ioue lætitia certat, cum Marte furore,
Et crasso somno membra tenella grauat.
Auricomā Venerem, & dulcē nutritur amorē,
Ac mouet insidias, prælia & arma fera.
Cui par cum Ioue sceptrifero est, cū Marte potestas
A Ioue enim magno natus, & à Semele est.
Et bona sobrietas luget, deuicta ab Iaccho,
Qui conuiuia amat, gaudia, festa, iocos.
Et Bacchi comites sunt, immoderata uoluptas,
Ocia, & ebrietas, languidus atque sopor.
Vina nocent igitur, si non moderata bibantur,
Et contra semper hæc moderata iuuant.

INDEX VINORVM ALIARVMQVE RERVM MEMORABILIVM, QVAE *in hoc opere continentur.*

Vbi a, primam paginam, b, ſecundam demonſtrat.

Vinum

Vino

Vina

Maſſi-

Vinum

Non

Genera-

FINIS.

IACOBI PRAEFECTI NETINI PHILOSOPHI, ET MEDICI SICVLI,

de diuersorum uini generum genera.

DIALOGI.

personarum nomina.

CALISTVS, CLEOBOLVS, ROTA, MENIPPVS *philosophus.*

CALISTVS.

QVID hic agimus Cleobole? Cur sole sub ardenti, hac manemus in platea? hoc æstu, meridianoq; tempore; ad umbracula secedamus; frigus captemus opacum. CLEO. Quo nam ituri Caliste? Quæ à nobis umbracula torrentem solem pellent? CAL. ad amænos Rotæ Clarissimi uatis proficiscamur hortos, qui in hortorum medio marmoreũ struxit consessum, quẽ uirentibus lauri frondibus, myrtiue operuit, ornauitq; Imaginibus musarum, atque Apollinis; in hac autem hora, mollis aura Zephiriq; spirant placidè. CLEOB. Qua nam in regione Rota nostri amãtissimus, suos

habet hortos?ædesq́; amplas? quas Ioui, Xenio, Genioq́; bono dicauit. CAL. In Egle, in qua extat cælũ saluberrimũ, iuxta mare, intra urbis Neapolis noua mænia, quæ magarem intra mare cœruleum existentem, atque uetusta Luculli Romani ædificia sublime spectat, quæ uoluptatis honestæ causa, à fundamentis erexit, & ea modo diruta penitus miratur, noua uirentia uiridaria, domosque turritas prope littora pelagi, Mergellinamq́; Miconi admodum carã, & Porthinis Eglen apricã, arboribusq́; uariis, & uitibus ornatam, utrũq; com plectitur ueluti Isthmũ Corinthiacum. CLEOB. Eamus ad florentes hortos, & ad Rotam, latinis musis, pariterq́; Hetruscis prorsus deditum; qui nos amicos caros habet, ut Orestes Pyladem, & Pythias Damonem, & Scipio Lælium. CAL. Me Hercule uir est, qui apud prin cipes gratia plurimum ualet, dulcissimusq́; uates est; & ut breui complectar omni genere doctrinæ ualde ornatus, suisq́; metris rhytmisq́; nõ solum aures uacuas hominum, sed Sirenum demulcet; animosq́; urbanitate hilarat. CLEO. Quid commoramur? CAL. Eamus, calor.n.solis maximus est; ardentibusq́;
exsudo

exſudo caloribus, CLEOB. Per Iouem, ex omni parte mei corporis defluunt ſudores, inſtar aquarum fontium; feſtinemus Caliſte, & cito ad Eglen accedamus; uidere & audire Rotam dulce loquentem, in ſuis apricis tectis, pictis ſatis, ſatisq́; deſidero, cuius poematibus iuuenes bonarum muſarum ſtudioſi, ſenesq́; graues delectantur, cum propter elegantiam mirasq́; ſentētias, tum propter lepores Atticosq́; ſales, ſuis in carminibus conſperſis. CAL. Ita eſt, Cleobule iam Egle appropinquamus; aſpice florentes hortos, ædesq́; nouas atq; celſas noſtri uatis Rotæ amiciſsimi. CLEO. Oh mi Caliſte, Ioui optimo maximoq́; grates ago, quia hac hora hic ſumus; iā noua & amæna uireta nouaq́; ædificia uideo, mirifice gaudeo, laſſus de uia nempe ſum; nam hic dies, Sole ardētiſsimo, ardet; opus mihi quiete eſt. CAL. Abeamus hinc ad fores uiridarii, quas aperiri uideo, ubi ſedilia ſunt; CLEOB. Probè inquis mi Caliſte, & quia ad locum peruenimus optatum, non abſq; labore; longa enim mihi ſeni fuit uia; interdum aliquantiſper conſeſſum capiamus. CAL. Libenter, tēpus certe quieſcendi eſt, Cleobule, quia benigne nos

Egle cœpit, lassosq; satis recreauit, ita quod nullum modo sentimus laborem; hinc discedamus, & Rotam salutemus, in suo atrio, marmoreis lapidibus constructo, pictoque, stantem; Imaginibus antiquis poetarum ac oratorum admodum ornato. CLEOB. Recte inquis, eamus eum salutatum. CAL. Perge, sequar. CLEOB. Salue Rota amicorum optime: Salue decus musarum, & dimidium animæ meæ. RO. saluus sis Cleobule ac felix, ter quaterq;, una cum Calisto nostro; mirifice gaudeo aduentu inopinato uestro; mihi ædepol summa est lætitia, summaq; felicitas, qua uestrã amicitiam sum assecutus; quã inter nos tam fidelem incepistis; cuius sacra domicilia, pectora uestra sunt; eamq; sanctè colitis; moribus enim doctrinaq; Socratis ab adolescẽtia uitam omnem ornastis uestrã, iure, sapientissimus quisq; uestram discupit necessitudinem; dicite, quare hoc calidissimo tempore, & hora non oportuna, ad Eglen uenistis? CLEOB. CAL. uenimus, gratia fugiẽdi Solis calores, in leone, existẽtis; tui maximo desiderio moti. RO. probè fecistis, interea capite has sedes, lassos ambos longo itinere, atque labore uos uideo.

deo. Cleob. Ita ſane eſt, ſed uiridario tuo amæno, noſtra nẽpe recreantur cor pora, animiq́; , quòd ſub tutela Veneris poſuiſti antiquos hortos, regis Adonis, Alcinoi, Heſperidumq́; tuum uiridariũ ſuperat. Sed dicas, quæſo, quis nam libellus eſt iſte, quem tua ſiniſtra tenet? Ro. Accii ſannazarii opus eſt, quo poeta ob elegãtiam linguæ latinæ, ac inuentionem mirificè delector, ut Alexander rex magnus, Homeri lectione oblectabatur, cuius poemata crebro in manibus habebat; & ſi quando mihi à domeſticis, atq; familiaribus negotiis, hic animus relaxandus ſit, nullum alium capio librum, ad legendum quàm elegias, atq; eglogas piſcatorias, Accii uatis clariſsimi; ut Scipio Aphricanus, pædiam Cyri, noctesq́; diesq́; perlegebat; Sannazarius Hercle inter neotaricos uates, in ſcribendis poematibus, laudes meruit maximas; tanta quidem dexteritate ſcripſit, quòd antiquis poetis proximus fuit; ea enim quæ ſcripſit, uenuſtatem bonorum redolent poetarum; niſi inuidorũ opinio, ridicula ueritatis obſtet. Cleob. Optime iudicas; ſed, Iouinianum pontanum poetam illuſtrem, ſententia uirorum doctiſsimorum, præci-

pue hominis, omnium ſcientiarum peritiſsimi; cuius doctrinam Minerua doctiſsima, apud gymnaſia tã Græca quàm Latina, in diuerſo terrarum orbe, ſatis commendat; miriſq; laudibus extollit, & inter antiquos diuinoſq;uates, atq; inter clariſsimos oratores numerandum eſſe cenſet. Ro. Non aliter iudico; Sua enim Calliope Publium Maronem ſequutus eſt, & arte dicẽdi Ciceronem, & tu Caliſte de iis uatibus quid cenſes? Cal. Idem ſentio, quod tu dicis, nam ea quæ commendas Rota doctiſsime ab omnibus laudatis uiris probantur, quamuis hominum opinio ſemper uaria fuerit. Ro. uera Caliſte loqueris, Homerus enim omnium poetarũ optimus, diuinuſq;, qui non minus philoſophus quàm uates fuit, plures Ariſtarchos, plures Momos pluresq; Heraclitos fugere non potuit, non ſecus Archilochus, quem Heraclitus Epheſus acriter carpſit, id æque omnibus poetis, hiſtoricis, oratoribus, atq; philoſophis, omnibuſq; demum aliarum ſcientiarũ auctoribus contingit. omnes enim illi qui poemata fingere, hiſtoriaſq; componere ignorant, atq; concionari, cauſaſque rerum ſcrutari, cenſores acres, criticiq;

criticiq́; iniuſti euadunt. CLEOB. ita eſt, ſed ſermonem hunc omiſſum faciamus. RO. bene inquis. unde ad me hodie ueniſtis? nũquid ex academia ueſtra? CLEOB. Cal. nequaquam, ſed ex platea ulmea, ultro ad te uenimus, cauſa noſtros recreandi animos. RO. auſpicato ueniſtis, nil mihi gratius hodie euenire potuit, quàm uos uidere atq; alloqui, enimuero auidus uos uidẽdi eram, iam annus eſt, me caruiſſe ueſtro colloquio dulciſsimo, quorum amicitiam principes non parum deſiderant, quia in ſtudiis optimorũ philoſophorum peripateticorum educati eſtis, principibus regibuſq; non ſecus ſapientia eſt neceſſaria, quàm corpori anima. CLEOB. CAL. uerisſima Rota uates dicis, nunquàm Hercle philoſophari ceſſauimus, & ſemper plura diſcentes ſeneſcimus, & nemo philoſophus fieri potuit, niſi quàm plurima in uita ſua diſcat, & in ſtudiis bonarum diſciplinarũ patiatur idẽ quod paſſus laborioſus Cleantes fuit. Ro. Sic eſt, iure philoſophi clariſsimi eſtis, nã Bononiæ Patauiiq́; uiginti annos philoſophiæ uacaſtis, ut Ariſtoteles Athenis; & ob amorẽ bonarum ſcientiarum, amplum patrimonium (ut

Anaxagoras) dissipastis, merito reges sapientissimi, laudatique principes uestra utuntur familiaritate, & ad aulas regias frequētius uos accersunt, quos meliores ac moderatiores uos redditis, & ad bene faciendum propensiores, iure apud ipsos inuitis, & merito suas uobis diuitias impartiunt, quia à uobis philosophiam, ut Alexander rex Macedoniæ ab Aristotele, audiuit, iccirco sapientiores, ac prudētiores euadunt; philosophia enim animos principum illustrat, quæ regere Imperium, regnumq; augere scientissime docet, & felix est regnum cuius rex est philosophus; hactenus de philosophia; Interdum enim Caliste ad cubiculum accedas nostrū, & in eo recumbas, scio quidem te meridiano tempore solitum esse dormire. CAL. ita mi Rota faciā, ut iubes somnus quippe sensim mea irrigat mēbra; ualete amici, ad soporem mollem accedo. ROT. i felix, è in utranque dormias aurem, Interea Cleobule symposium nouum, splendidumq; mihi narrato, in quo ex numero selectorum conuiuarū tu fuisti. CLEOB. Libenter conuiuiū numeris omnibus absolutum in electo loco, electoque tempore, magno cū

narratio conuiuii.

appa-

apparatu, conuictoribus innumeris, haud loquacibus, ultra musarum, gratiarumque numerum, prælautum, dignumq; memoratu; mensasq; antiquas superans syracusanas, quàm breuiter tibi narrabo. Ro. mihi Cleobule rem gratam feceris si ocyssime symposium narraueris, incipe obsecro, & nihil ei reliqui facias. Cleob. Cum Diomedes carrafa Arriani antistes modo Cardinalis amplissimus, olim regiam amplam ædificasset, tabellis, statuis, picturis uariis, & columnis marmoreis ad modum decoratam, in qua dies nulla umbrosa, tenebræq; nullæ uidentur, cuius prælucentes fores atque argenteas, Vulcanus faber signis uariis cœlauit, habet porticum amplam, longamq;, quæ auram die sereno placidoq; semper accipit, & extra porticum latã signis Phidiæ, Praxitelisque ornatam, hortos pomiferos redolentesq; conseuit topiariis uiteis, myrteis, laureisque contexuit, cui neque æstate, neque autumno, neq; hyeme, neque uerno tempore fructus uarii dulcesque deficiunt, & poma post poma senescunt, in quibus pudicæ formosæq; puellæ, matronæq; graues, uerno tempore, rosas, uiolas

Diomedes carrafa antistes Symphosiastes.

las, floresq́; alios ungue tenui colligũt, corollasq́; odoriferas contexunt, æstate, & autumno quas illos fructibus uariis complent, hoc sane uiridarium Alcinoi uireta phœacum regis, amænitateq́ue superat, atq; pomaria Cyri principis persarum, fontibus, fructibus, floribusq́; antecellit, consitumq́; loco saluberrimo est, sub urbe Neapoli, prope littora sinuosa maris uicina lõgo antro quod Coccetum condidisse memoriæ proditum est, quod euntibus Puteolos, Baias atq; sinum Lucrinum uiam pandit propè pausylipum montem uitiferum apricumq́;, in quo mira est cæli clementia, ubi senes multi, aui, proauiq; uidentur, in cuius radicibus, scopuli excisi, Mergellinæ Nymphæ sunt, quæ in suo littore sedens uarios ludentes pisces in æquore spectat, & in iisdem scopulis, littoribusq́ue curuis, Sanazarius uates Neapolitanus celebris, phanum operosam uirgini immaculatæ Syriæ Palestinæ deiq; optimi maximi parenti uiuens dicauit haud procul à tumulo Publii Maronis principis latinorum poetarũ. In hoc uiridario atque myrteto palatioq́ue pontificio, conuiuium hoc non minus nitidum quàm frugi, amicis do-

Pausylipus mons saluberrimus.

ctissi-

ctissimusque uiris antistes excellens animi magnitudine parauit, quãuis corpore ut statura fuerit paruus, ut Tydeus Oenei regis filius, qui armis inclitus fuit; solet quidem in corporibus exiguis magna regnare uirtus, per Iouem magna festiuitate Symposium celebrauit tanta hominum frequentia & numero discumbentium, cum prius in sacro templo ad aram solennem Deo optimo maximoq; sacrificasset, pro pontificatu & salute Pauli IIII. Pontificis maximi in urbe Roma nuper creati, à senatu prudentissimo toga induto purpurea, quem Deus in uiam æternæ salutis dirigat, ut alios optimos Põtifices; & mensæ copiose magnificeq; ornatæ paratæ fuerunt, sub conopeo trabico, & in abaco mira composito arte, quem citreorum frondes, aliarumque arborum inumbrant, opus quidem topiarium erat, uasa corinthia ex auro fuluo, argenteoq; antiquo ordine posita erant, quibus antistes maximus in suis utebatur mensis, hora nona post solis ortum, Classiarii tubis canoris, atq; tibicines tibiis lõgis signum cœnæ conuiuis omnibus dederunt. Ro. dicas mihi Cleobule couiuas. Cleob. Maximus fuit

con-

conuiuarum numerus, quos omnes no minare longus esset sermo, sed quàmplu res secutos tibi narrabo. hi fuerunt Pla citus sangrius uir grauis, omnique do-ctrinæ genere admodum ornatus, Iuli-us Cæsar Caraciolus qui lyricos uersus Hetrusca musa dulce canit, Antonius Carrociolus eloquētissimus, moribus candidis literisq; atticis, romanisque eruditissimus, Marcus Antonius Paga-nus rei militaris disciplinæ peritissi-mus qui de armis & de natura equorū ad principes copioso ornatoq; stilo He thrusco scripsit, Scipio Bicciutus iuue nis nō minus uirtute quàm antiqua no bilitate clarus, Ferdinādus carrafa mu-sis latinis Hetruscisque candidisq; mo-ribus admodum insignis, Franciscus An tonius uillanus Philippi regis Cæsaris fi lii fidusque prudentissimus cōsiliarius, Ioānes Angelus Pisanellus iuris consul tus acutissimus, optimusq; patronus, qui ob summam prudentiam legumque doctrinam, merito in numero sapientū est habitus, Marinus Fleccia, Paulus Magnanus, legum doctores clarissimi, qui iudiciis tanquàm Dynaste iustissimi præsunt, & unicuique quod suū est sine controuersia tribuunt, Thomas Nade-
rius

rius ciuilium sacrarumque legum peritissimus patronusque acerrimus, Marcellus Berragutus Senensis iuris consultus, qui leges ciuiles in gymnasio Neapolitano ære regio publice interpretatur, Antonius Barrãtius senex barbatus iureconsultus ualde grauis, & ad consulendum prudentissimus, qui in iudicio iustissimus est, & aures non faciles criminatoribus donat, uti uiros decet sapientissimos, Marcus Antonius Flocarus iuris ciuilis pontificiique peritissimus, causarum forensium maximus patronus. Federicus lõgus Minois Lycurgi, Solonisque doctrinæ maximus sectator, Antonius Feltrius iuuenis doctissimus, doctrinaque legum ciuiliũ, iurisq; sacri pontificii ualde decoratus, Andreas Coscia uir pius erga amicos, pietatis, officii, religionisque obseruantissimus, Camillus Scorciatus homo non minus doctrina quàm moribus optimis insignis omnique laude dignus, qui suos amicos ita caros habet ut C. Lælium Scipio Aphricanus, Ioannes Baptista Mansus ad legum scientiam peritus, ad consilia & urbes gubernandum prudentissimus, qui tribunus Populi diligentissimus est. Hi simul in longa mensa sederunt

runt cænantes,& in altera mensa hi con
uictorum cænauerunt: Epicurus poe-
ta senior genere Marsus, qui inter lati
nos poetas claret Hetruscosq́;, quia ex
Helicone phebi suscepit coronã: Nico
laus Frãcus uates acutissimus,qui pluri
mũ in scribẽdo candoris,salis,fellisq́; ha
bet, quẽ Camœnæ romanæ Hetruscæq́;
aluerunt: Antonius Mantuanus, non mi
nus philosophus quàm uates, qui erga
Deum pietatẽ habet, erga mortales iu-
stitiam,& in actiones suas prudentiam:
Loysius tãsillus musarum Hetruscarum
decus: Ioannes Baptista primus Apolli
nis musarumq; comes: Adrianus Guiliel
mus musarum bonarum hospes uete-
rumq́; statuarum atq; antiquitatis ama-
tor, quibus sua porticus satis est orna-
ta: Ioannes Franciscus Brancaleo, phi-
losophus, orator, atque medicus cele-
berrimus utriusq; linguæ peritissimus,
cuius eloquentiam Demosthenes, Iso-
crates, Ciceroq́; Romanæ eloquentiæ
pater,una admirarentur. dulcis enim &
numerosus est in dicẽdo, & sua eloquen
tia & dulcedine orationis hostes hosti-
bus conciliare posset atq; urbes inimi-
cas sua oratione subigere: Marinus Spi
nellus archiartos in medendis humanis

corporibus

corporibus peritiſsimus admodumq́;
fortunatus,qui merito patritiis atq; Re
gulis Neapolitanis carus eſt;ut Theom-
brotus medicus clariſsimus Ptolomæo
regi, qui Antiocham regem ægrotãtem
incolumitati reſtituit:Marcus Bellocta
patria Beneuẽtanus mathematicus phi
loſophus, & medicus præſtantiſsimus,
qui de ſtellis fixis motuq́ue planetarum
haud ſecus loquitur quàm Anaximãder
Mileſius, atque Deroſus: Iacobus Da-
maſius patria Brucellenſis nullius ſcien-
tiæ expers: Ioannes Paulus philoſophus
& medicus clariſsimus, Iacobus Tole-
tus medicus rationalis celeberrimus,
Petrus Milo Hiſpanus medicus illuſtriſ-
ſimi Ducis Albæ peritiſsimus, Petrus
Marius Maurus genere Auerſanus me-
dicinæ & philoſophiæ ualde ſtudioſus,
Nicolaus Comes Niphi philoſophi au-
ditor medicæq́; artis ualde peritus,Ioã-
nes Argenteſius Caſtellonouenſis philo
ſophus & medicus acutiſsimus, qui in
uerba Hippocratis, Galeni, Ariſtote-
liſq́; philoſophorum principis, addictus
hoc anno à rege auro honorifice con-
ductus paruã artem Galeni in ſtudio no
ſtro Neapolitano publice docuit, & al-
ter Aſclepiades Patrenſis eſt, qui nouæ
ſectæ

ſectæ medicinæ fuit autor, Ioannes Antonius Nouanotrius medicus dialecticus eruditiſsimus,qui acute cum philoſophis & medicis diſputauit, Antonellus Rogerius patritius Salernitanus medicus & philoſophus rariſsimus,Donatus Antonius cognomento ab Altomari arte medicus & famiglia inſignis,Ioãnes Thomas Copula medicus clariſsimus ut alter Democratus,Troilus Laurus arte Apollinea admodũ clarus,Ioannes Bernardinus Longus,philoſophus & medicus eruditiſsimus qui in ſtudio philoſophiæ Portio ſucceſsit philoſopho, ut Theophraſtus Creſius Ariſtoteli, Ioãnes Antonius Piſanus iuuenis doctiſsimus, in re medica alter eſt Aeſculapius, qui conclamatos homines ad uitam, ut Androgeum ab Athenienſibus peremptum, ab inferis ad ſuperos reuocauit, & Minoi parenti ipſum reſtituit, Antonius papus medicus clinicus, qui morbo affectis opem non mediocrem affert, ut Criſippus, Ioannes Angelus Romanus iuuenis acutiſsimus, in medicina alter podalirius, Sacrarumq; literarum maxime ſtudioſus, Laurẽtius Eucharini Chariſei philoſophi & medici clariſsimi filius, arte medica et uirtute

pa tris

patris decoratus, Aſcanius et Proſper Santini fratres cócordes, quorum unus podalirium ſequitur & alter Chironem: Diogenes Siculus medicus clinicus nó obſcurus, cui fortuna ſecũda ſemper ini mica fuit, quæ bonis ſemper aduerſatur, maliſq́; prodeſt & nunquàm perpetuo eſt bona: Carolus perfectus Macha beus, philoſophiæ, medicinæ, artiſq́; di cendi omniũ peritiſsimus: Victorius Saletinus Græcis literis, Latiniſq́; clariſsimus: Michael Caluus, & Ioãnes Baptiſta Pariſius iuuenes ſiculi philoſophiæ & medicinæ ſtudioſiſsimi: Magiſter Ambroſius ordinis diui Dominici ſacræ Theologiæ fideliſsimus interpres; maximuſq́; concionator: Menippus philoſophus & humani corporis moderator clariſsimus, maximuſq́; Palatinus. Et in alia mẽſa ſimul cænantes erant Thomas Laurus philoſophus & medicus clinicus atq; Iatraleptes, ut Arcagatus Peloponẽſis, qui primum ex medicis Romã uenit: Pyronius peripateticæ doctrinæ ſatis ſtudioſus: Ioannes Iacobus Sagiſius: Pyreus Ant. Teuerona: Ioannes Baptiſta Roſillus: Franciſcus Ant. Cattus artis Machaomæ peritiſsimi, humanorumq́ue corporũ defenſores, atque eximii pro-

pugnatores ac malorum morborũ propulſores natura duce. ſed alios cõuicto res minime narrare poſſum,quos in cõuiuium Antiſtes maximus excepit, qui in menſis ſplẽdidis laute diſcubuere, ne te moleſtia afficiam, ut homo garrulus moleſtiſsimus, qui auditores non facile aſſequitur. Ro. Hactenus de conuiuis dixiſtis ſatis, ſequere modo narrationẽ epulorum,ac ordinem cõuiuii: certe tu nunquam garrulitate uſus es, ut tonſores, ad quos loquaciſsimi mortales con fluunt, atque aſsident,te libenter audio quia ſemper ad gratiam uireſcis,& in di cendo nouus es ſemper, nullumq́; faſtidis. Cleob. Subito ſedentibus conui uis, quidam ex miniſtris malluuia argentea uaſaq́; criſtalli, elatis dextris cœperunt, & primum fuderunt aquam manibus Antiſtitis,qui ſummũ accumbebãt eorũ,deinde conuiuæ omnes ſuos aqua abluebant manus, aliiq́; miniſteria ſympoſii magno diſtinxerunt ordine. quidã menſas omnes mantiliis niueis onerarunt, alii cerere, alii dapibus uariis & prompte miniſtrabant, alii pocula aurea manibus elatis geſtabant. Interdum cyathos, crateras uino replebant ſpumãti rite porrigentes cœnantibus, tur-

ba frequens miniſtrorum in uiridario amœno modo hac modo illac uoluebatur, motusq́; uarios intermiſcẽs, ac inter dapes uarias conuiuæ hylares uaria petebant uina uti mos eſt in conuiuiis in quibus commune certamen bibendi eſſe ſolet, quod nulli recuſare licet, tũc poculatores uina poculis crateriſq́; fuderunt ea propinantes petentibus. Sed conuiuæ oẽs citra diu ut cum bibebant ea uina. In hoc cõuiuio parata innumera fuerunt & difficilia, dum uini præſertim à diuerſis adducti regionibus, à quibus & uaria eius qualitate, diuerſa ſumit nomina, atq; etiã ab urbibus agriſq́; à quibus trahit originem, ſicuti Vinum Falernum, Græcum Pramniũ, Cariſtiũ, Maroneũ, Marcociacum, Maluaticum, Creticum, Lesbicum, Campanũ, Acaicum, Albanum, Latinum, Buxentinum Cæcubum, Formianum, Segninum, Sabinum, Chiium, Calonum, Geminianenſe, Lucenſe, Apianum, Rubellum, Oppianicum, Oppimianum, Aurelianum, Pollianum, Valerianum, Allobrogicum, Rheticum, Pellinæum, Reginum, Priuernum, Tiburtinum, Præneſtinum, Guaranum, Nomẽtanum, Sinneſſanum, Sueſſanum, Marſilianum, Vluanum, Fundanum, Ba-

Vini uaria genera in ſympoſio parata.

rolianum, Spoletanum, Caulinum, Trebellianum, Rupilanum, Syracuſanũ, Mamertinum, Horicinum, Herbulum, Tarentinum, Beneuentanum, Coſtãtinum, Laginium, Aminæum, Luſitanum, Gallicum, Burgundicum, Vaſconium, Vindomicum, Andianum, Delnenſe, Iſatinum, Prægeanum, Fixanum, *F*uſianum, Aimum, Tripholinum, Labicanũ, Ibleũ, Netinum, Valuianum, Venafranum, Erbulum, Sucrotinum, Marſilium, Saler nitanum, Sanſeuerinum, Maſsicum, Priuernuntianum, Pretunum, Ceſenaticũ, Mœcenaticum, Grauicanum, Stoniẽſe, Arſinum, Titacazonum, Adrianum; Multaq́; alia genera uini pocillatores conuiuis attulerunt, quorum nomina in infinitum producerentur ferè, nec memoriæ hærent omnia, unum quodq́; in ſuo genere redolebat profecto ueluti nectar potus deorum gentium. Interea chirotomi, Phaſianos, Attagines, Capos, Gallinas numidicas, Pauones, Anſeres, Anates, Papiones, externas aues Turdos, Ficedulas, pluresq́; alias uolucres, Apros, Portellosq́; lactentes ueribus inaſſatos, gladiis acutis mira manuum arte diuidebant, menſisq́; diſtribuebant omnibus; aliiq́ue miniſtri anhelãtes in hortorum

Thabianum, ſiue Ligurgicum.

ſtra-

ſtratis currebant, ferentes patinas ple-
nas tectis, artocreis, atq; aliis dapibus
ſaliaribus quibus Architiclinus omnes
ornauit menſas, ac oportune conuiuis
uniuerſis exhibuit; poſtremo centum
quinquaginta diſcoboli ætate pares, bel
lariis ultimas impleuerunt menſas, quæ
late conuictores epulari non ceſſarunt
quamuis uentriculos dapibus uarieta-
teq́ue uini exſaturatos habuiſſent. ſed
poſtquam amor uini poculis compreſ-
ſus eſt, fameſq́; epulis uicta ceſſauit, Sym
poſiaſtes amplum ac gemmiferum cra-
terem falerno uino ſpumātiq́; ſibi ple-
num dari popoſcit libauit, libatūq́; por
rexit uniuerſis conuiuis qui ſummo te-
nentes ore libauerunt; at Menippus phi
loſophus & medicus expertiſsimus, ma-
ximuſq́; Palatinus ſiue aulicus, læta frō
te crateram ſuis accepit manibus cum
talia diceret; adſis Bacche dator lætitiæ
bone decus, & hylaris ſe proluit auró; &
falernum magna cum uoluptate hauſit.
Solet enim ex amphiteto in menſis rega
libus bibere. Remotis denique menſis
theſſaratis, ſcena, magna arte parata
fuit, in qua Bacchus, Iouis ex Semele fi-
lius ſuper Tygridem equitans uideba-
tur, cui facies muliebris erat, & caput

armatum cornibus acutis, uelatumq́; racemis, pectusq́; nudum, cuius sinistra pateram amplam tenebat, quam ex auro fuluo Vulcani manus fecerant, in cuius medio Apollinem nouemq́; musas Iouis & Memoriæ filias cælauerant, dextraq́; uitem habebat, a qua grãdes pendebant racemi, Bacchum Ino nutrix, Semele mater, Aganæ, atque Autonoe simul cum Corybantibus, innumerisq́ue centauris gressibus incedentibus equinis sequebãtur. Olli uiso Baccho imber bi iuueniq́;, Hermogenes Tamytas, Demoleus, atque Achion cantores peritissimi Rhodii hos sacros dythyrambos simul cæcinerunt quatuor auratis personantes citaris, uti solent in conuiuiis regum hymnos cantare mellifluos.

CANTORES AD BACCHVM.

SALVE Bacche Iouis Semelesq́; proles
Quẽ nympha captũ à patre rege deco-
Cãdẽti lacte, & prædulce fouerũt (re
Melle, sinu in tepido, molliq́; tenentes,
Cingentes caput uiolisq́; rosisq́;
Vallibus in Nysæ antroq́; uirenti
Salue Enan copiose & uuis
Dulcibus ornate
Quem sacræ musæ Fauniq́; Satyri

Atque

Atq; Hamadryades Dryadesq́; procaces
Comptæ & Oreades innocuæq́; Napææ,
Centauri duri Panesq́; lycei,
Saltantes ſemper uenerantur omnes,
Atque docent montes, colles ſyluasq́;
Et nemora umbroſa antra & opaca
Ac fontes gelidos & flumina amæna
Et ſpelæa caua atque horrēda ferarum.
Bacche tuum ſacrum reſonare nomen
Quod ſuis recantat uocibus Echo
Nympha iocoſa per auia & antra
Ter Bacchū, Bacchū; Bacchū reclamans
Cum Iunone Dæa ſub rupe ſedenti,
Tecta hedera uiridi nigrisq́; corymbis,
Arma, iramq́; tuam ſæuosq́; furores
Non ceſſant uates cantare ſub umbra
Daphnes, belliger Io, Bacche,
Penthea puniſti, regemq́; Lycurgum,
Viciſti anguipedum fera bella Gigantū,
Quorum rupiſti unguibus ora leonis;
Aptior feſtis, Choreis iocisq́;,
Tu curas hominū diſpergis edaces
Et requiem miſeris mortalibus affers
Et dubiis reducis ſpem mētibus amplā,
Credulaq́; uitam fouet ore ſereno
Amnem tu flectis, uitreosq́; fontes
Tu timidos audere facis, fortesq́;
Reddis,& audaces in terris,& alto
Aequore.

Imbelles ad bella uocas uiolenta,
Et facis ad Martem, mortēq; promptos
Ac neruis uires das, atque calorem
Extinctum reuocas ſenibus,
Et robur ualidum membris miniſtras
Et uatum reddis præcordia læta,
Ac Venerem calore foues, natumq;
Cum genitrice Dea frugum potenti.
Tu linguam, pectusq; moues, & operta
Dulcis Iacche recludis
Mortales cogis quin uera referre.
Te Ganges dominus ſenſit potentem
Imperii clarum terraq; mariq;
Namq; triumphaſti magnũ per orbem
terrarum
Fronde triumphali tua tempora cinctus
In curru, uectis uaſtis elephantis
Caprum Baſſaridum immolante turba
Et calamos Faunis inflantibus ore
Ac bucina Satyris, & tympana palmis,
Et caua Baccharum turba pulſantium.
Cymbala.
Muſis, & Phœbo cytarisq; lyrisq;
Perſonantibus, gaudete Cybele
Et Ioue, uitifero primoq; triumpho
Inde tuum in thalamum tedasq; iugales
Gemmifera frontem redimita corona
Venit pulcra Ariadna,
Vecta capiſtratis à tygribus Indis

Te nato

Te nato Iouis contenta marito
Quæ modo flammiferi inter sydera cæli
Enitet, & sua clara corona refulget
Sub cauda fului astriferiq; Leonis,
Quam tu fixisti radiantibus astris.
Et mō cælū habitas cū Marte corrusco
Et calido suffundis lumine terras
Nutritor tui & senex Silenus
Haud procul a te splendet in astris
Nymbosæq; Hyadis quæ cornua tauri
Summa tenēt, alto te in æthere alūnum
Spectant, nutrices quoniam fuere
Nempe tui
A Ioue sunt cæli astriferi locatæ
In rutila sede
Euge Bromi, quæ inter mō numina diuū
Sublimis stellato in æthere fulges
Redde omnes hylares conuiuia lauta
Qui musis faciunt placidis Phœboq;
Fontibus in uitreis, latisq; uiretis
Ceu sacer Antistes Carrafa in amænis
Hortis instruxit symposia amicis,
Te bene Iacche precamur.
Et nos qui mensis regalibus hymnos
Cantamus tibi, fac, fac uiuere lætos.
Ac Chium potare merū, hinc ad multos
Et passim fiāt tua pocula plena (annos
Nectare dulci
Ac dexter tua sacra colentibus adsis,
Mystica,

Ariadna inter sydera cæli fulget.

Coronam Ariadnes liber pater astris tenebat.

Bacchus inter astra cum Marte.

Silenus inter astra cū Baccho.

Myſtica, Latinæ pater Craſsiq́; ſoporis
Vſque precamur.

CANTORIBVS hymnum modulatis ſacrum alternis uocibus, Citarisq́; canoribus ſub picta ſcena conuiuæ diem generalem uario dulciq́; ſermone terebant, ut in conuiuiis fieri ſolet. interea nocte ueniente umbris maioribus de montibus cadentibus, omnes conuictores, à ſedibus ſubſelliisq́; ſimul ſurrexerunt abeundi libertatem, ab Antiſtite Sympoſiarca petentes, quibus læta fronte conceſsit, & Luna nigri perlucente abierunt, facibus tamen accēſis præbentibus lumina nocti. Ro. O lautū conuiuium, & nouo paratū ſplendore, ſumptibus magnis, mirabili ornatu, magnoq́; in ſtructura ordine, non ſine ſtupore miror in quo fuit tanta epularum uarietas, tragematum, generumq́; uini copia, per Iouem Luculli familiares in diebus genialibus, qui cum eo cœnabant, In Apolline, non copioſius conuiuium hoc habuerūt. CLEOB. Rota uates dulciſsime non ne tibi ſympoſium dignum memoratu narraui? & nō poeticum ut nonnulli credunt. Ro. Cleobule lepidiſsime narraſti conuiuium uerū & non
poeticum

poeticum, ſed cuperem omniũ uini generum differẽtias ſcire atque naturam, quæ ſympoſiaſtes in ſuo parauit conuiuio, quia non ſolum uinum Italicum, ſed traſmarinum illic affuiſſe narraſti, propterea rogo Cleobule ut omnium generum uini naturam mihi ſcire cupienti diligentiſsime explices, nolisq́; rem facilẽ cupido mihi amico negare. CLEOB. me Hercule libenter facerem ſi uinum biberẽ, ſum etenim abſthemius, nam parentes mei à teneris unguiculis uinum mihi interdixerũt, propterea nullum uini genus aperire poſſum tibi, nec de uini natura quidquam loqui, ſed bene de aquarum natura, quæ hominum mentes non mutant, nec perturbant. Spartani abſthemii fuerunt, ut teſtatur Xenophon libro de republica. iure Spartani uino abſthemii fuerunt; atque mei parentes, qui, & obſoniorum nũquam fuere amatores, ita me educarũt, ac ſi Spartani fuiſſent. Ro. prudẽter parentes tui ſobrii te inſtituerunt, ſed mihi dicas, quem nam uirum doctum cenſes, qui copioſe de generũ uini natura dicere poſſit? CLEO. Menippum philoſophum, & medicũ diſſerere poſſe arbitror, nam ipſe omnium generum uini differẽtias, natu-

naturamq́; ſcitè facileq́; explicabit,ipſe enim optimo intelliget uino, & conuiuiorum regum maximus eſt frequentator, & ſemper in aulis regũ aliorumq́; principum uerſatur, apud quos prãdet, laute, atque cœnat. Ro. ubi nam eſt Menippus? Cleob. domi ſuæ. Rot. qui ſcis? Cleob. mihi pauloante ſtatius eius libertus dixit. Ro. mittamus ad eum Polydorum noſtrum eumq́; rogitet ut huc ueniat. Cleob. Noli Rota amiciſsime iſtec in animum inducere tuum,non eſt tempus opportunum ut ſenex Menippus ad nos ueniat. Ro. Quid igitur agendum eſt? Cleob. Ad eum accedamus, ad quem ſolent doctiſsimi uiri frequensſitime ire. Ro. Pol recte dicis, hoc mihi in animo eſt, & id agam quod iubes. Cleob. excitemus tamẽ prius Caliſtum dormientem,ut nobiſcũ ueniat. Ro. Bene inquis. Cleob. O Caliſte o Caliſte ſurge; Cali. Heu o à ſomno expergiſcor dulci o Cleobule nunquid ſomnum Epimenidis dormiui? Cleo. nequaquã. Cal. Vbi nã eſt Rota dulciſsimus hoſpes noſter? Cleob. nunquã fuiſti ei magis propinquus,meo adhæret lateri,non ne eum uides?adhuc oculos clauſos tenes ob craſſum ſoporem

Epimenides philoſophus in antro thannis dormiuit.

rem. CAL. O Rota amicissime quam placide in tuo cubiculo mea lumina somno salubri sunt deuicta, atque clausa, nulla solicitudo somnum abrupit placidum, sed me omnino immemorem laborum, in molli pictoque cubili somnus dulcis reddidit. RO. Ioui xenio grates ago, qui somnum lætum tibi misit, sole medium cæli ascendente, sed mi Caliste interdum expedi te ocyus, & tuos ablue oculos, quia ad Menippum philosophum simul ituri sumus. CAL. Paratus sum, quid tibi cum Menippo philosopho.? RO. scies postea, modo in nostris equitemus equis, & ad ædes Menippi absque mora eamus. CAL. Sine mora equitemus, sed per urbem. CLEOB. Probè inquit Calistus. RO. Ita fiat, sed mi Cleobulæ aperte dicas mihi, ubi nam habitat Menippus? CLEOB. In suburbano propè ædem sacrarum uirginum, extra portam diui Ianuarii. RO. Esto dux, equita, te nos sequemur. CLEOB. Hinc ad Menippi ædes non multum distat, & nostri equi ita sunt ueloces ut solis currus, iter magnum ædepol perrexerimus cito o Rota. eccum Menippum in sua porticu ampla spatiātem ornata statuis Apollinis, Aesculapii, Pythagoræ, Hippo-

Hippocratis, Galeni, Platonis, Aristote lis, Theophrasti, atque Nyphi suessani philosophi, aliisq; Iconibus illustrium ui rorũ antiquisq; tabellis ex pariis factis lapidibus durisque metallis. MEN. Video Cleobulũ, Calistum & Rotam familiares meos ad me uenientes in hac tem pestiua hora, non absque causa huc ueniũt, quid rei esse potest? eos ante fores expectemus, iam propè sunt. CLEOB. Salue ter Menippe. MEN. Saluus sis septies Cleobule, felix doctissime Rota sis, tu quoque Caliste sospes sis. Hercle uestro inopinato aduentu, in hora non oportuna gaudeo; quid boni huc affertis? quid boni in uestra agitur patria? quid de annona? quare hoc tempore ca lidissimo ad me uenistis; quid boni affer tis? testor Iouẽ, has fores perpetuo uobis omnibusq; amicis, probisq; uiris, no ctesque, diesq; apertas esse. interea ex equis dissilite uestris. quid moramini? dis silite, has modo capite sedes. CLEOB. Tempus Hercle sedendi est, lassi ædepol sumus. interea Rota mi facundissime postquam te recreaueris, absque mora dicas quicquid a me audire non potuisti, Menippus enim familiaris noster nil tibi cupientissimo negabit. MEN. Per Aescula-

Aesculapium nil negabo, paratus sum, di
scupio mi Rotauates doctissime a te au
dire, quid est, quod pro te efficere pos-
sim, & mea arte medica atque philoso-
phia adiuuare. Ro. Quod à te audire
desidero, paucis dicã. Men. Dicas ob-
secro. Ro. Quia philosophus & medi-
cus clinicus es, & uarias ægritudines ho
minũ tam sublimis quàm infimæ fortunæ
curas ut senex Hippocrates, atque Gale
nus, omnia medicamenta docens cuius
philosophia, & medicina non solum prin
cipes, sed etiam uniuersi homines indi-
gent, tam pro tuenda ualetudine quàm
pro recuperatione incolumitatis, quos
tuo consilio atque doctrina non aliter
adiuuas quàm senex sapientissimus Hip-
pocrates, qui uniuersam Græciam arte
medica iuuit: Iccirco tum tua doctrina,
tum tua comitate, omnes Illustres uiri
merito tua utuntur amicitia, & ad suas
aulas, conuiuiaq; frequentius te uacant,
quos uehementer oblectas, quia philo-
sophus & aulicus maximus es, ea enim
audis atque dicis, quæ ad hominum mo-
destiam pertinent, & omnia in aulis re-
gum cũ moderatione facis, & obscœni-
tas uerborum semper abs te abest, quæ
hominem scurrã & ridiculum facit, me-
rito

rito urbanus atque comes uocaris Menippe, & non es uti Diogenes Cynicus qui nulla comitate utebatur, sed ut Aristippus palatinus es, merito igitur Cardinalis amplissimus Ariani te ad suũ inuitauit conuiuium, in quo apertis astris palatii atque uiridarii, tecum aliisque cõuiuionibus epulatus est sub tegmine mori arboris, te rogo ut mihi omnium uini generum naturam explices, quarum in symposio simul cum aliis conuictoribus bibisti, maxime cum uini rationem illustrare soleas, ut Cleophantus medicus illustris antiquus. MEN. Libenter explicabo sed non breui oratione usus es, mihi quidem ocioso curis laxato de uini generibus differentiisq; sermonem facere iucundum erit, de quibus librum perutilem composui nõ ut Asclepiades qui magnum uolumen scripsit de generibus uini, cum professor rhetorices primum fuisset; & cum in arte dicendi minime lucraretur in artem medicam se conuertit, & totam medicinam ad casum reuocauit & conuitiatam fecit, librumq; meum hactenus nemo uidit, quem sub signo clausumq; teneo, sed propediem calcographis dabo. sed mi Rota scias in cõuiuio amplissimi Cardinalis diuersorum

Cleophãtus medicus antiquus de quo Pli. lib. xxiiii. cap. 16 meminit.

rum

rum generum uini generosi me hausisse cum aliis conuictoribus, qui inter conuiuia prorsus consueuerunt, & huiuscemodi uinum meis laudibus celebrasse, quod me eloquentem moderate sumptum reddidit, ædepol uinum à me, ut ab antiquis uatibus, summo solitum fuit haberi honore, magnisq; dotibus celebrari, quoniã tristes curas ex corde pellat, animos stiparet, uires reparet, lætitiã afferat, ingenium acuat, merito Homerus diuinus uates dixit, ut pellant homini curas dii uina dederunt, Compulit ut uinum prudẽtem promere carmen. Dulceq; ridere atque agili saltare Chorea, & Odysseam atque Iliadem cum potus esset prius scitè scripsit quem Ennius poeta Rhodiensis incitatus ad bella dicẽda prosiliit, nulla enim poemata, nullasq; historias diu posse uiuere censeo, quæ ab aquæ potoribus scribantur, ex hoc Demetrius poeta inquit: Dulce merum musis equus est in carmine uelox, si quis aquã potus nil bene parturiet. Et Persæ dicebant, firmiora consilia esse quæ inter uina a bene potis dantur quam quæ a sobriis, & ieiunis; unde absthemii ab illis reiiciebãtur a consiliis. & Plato inuitationem uini iucundiorẽ esse in cõuiuiis dixit quàm quæ

Dotes uini

Homerus de laude uini.

Ennius uinosus.

Demetrius poeta de laude uini.

Persæ commendant uinum.

Plato in primo & secun-

do de legibus.

fieri ſolet ſub quibuſdam arbitris & magiſtris cōuiuiorum ſobriis, quod ſenſim conuiuas hilariores reddat. Ro. Bene inquis Menippe, ſed quare uini dãna obtices? nōne Homerus cum eſſet iuuenis ob uini potionem immoderatam Ithaca morbo oculorum laborauit, & in urbem Colophonem Ioniæ profectus, in eadem prorſus, ſuis fuit orbatus luminibus; & Ennius ex intemperiei uini uſu articulorum contraxit morbum, quo conſumptus eſt. Et Perſæ populi bellicoſi & temulenti, quot ruinas atque cædes paſsi fuerunt? & Archelaus ſenex ex immoderato auſtu uini periit; Philoſtratus cum in balneis ueſſanus eſſet uino inebriatus ſcalarum lapſu pœnæ morte præuentus fuit. Lycidas philoſophus uini potione dura paralyſi affectus fuit, qua ſuũ obiit diem, Cleomenes Parthorum rex cum uinolẽtiam ſcytharum imitaretur maximam ſibi acquiſiuit infamiam. Gannippus Aminesque fratres Syracuſani uinolenti pro indignum facinus ſuas fœdarunt filias, Antiochus Syriæ Rex ordine quartus cognomẽto magnus uinolentia totam dormiebat diem naturalẽ, ſuarum penitus rerũ oblitus, ſuis ſolebat dicere amicis priusquam biberet, o amici,

Homerus eſt cæcus factus nimio potu uini.

Ennius ex immoderato uino paſſus eſt articulorum morbũ.

No. homines uinolẽtos infeliciter morte applicuiſſe.

amici,mihi bibendum uidetur,nam cum animum uinũ attigerit, dolores quidem ſedabit, ueluti mandragora homines in ſomnum conuertit & ueluti oleum in flammas igneas ſe uertit,Holofernes Capadociæ rex à Iuditta puella pulcherrima uiduaq; atque ſeruatrice pudicitiæ ſanctæ, ſuo pugione, ſomno uinoq; ſopitus, occiſus eſt. Alexander Macedoniæ rex immoderato uini hauſtu, iraque motus in conuiuio Clytum amicum ſe non innoxiũ a ſatellite capto inter conuiuas ei aſſentiẽtes trucidauit, duosq; dies naturales dormiebat, propterea cenſura examinatiſsima, Antrocides philoſophus Alexandro dicebat, uinum potaturus,Rex memẽto te ſanguinem terræ bibere, ſicuti cicuta homini uenenum eſt, ita uinum cicutæ, uide inquit Alexander quanta uis uini, ut uenenum ueneno ſit; Philippus Alexandri regis pater uini bibax fuit, ac natura furioſus,ac intra pericula temerarius, & ob uinolentiam, facile ſui obliuiſcebatur officii, regiæq; dignitatis. Cicero Marci Tullii filius,adeo Philenus fuit, qui duos uini congios ſimul bibere ſolebat & temulentus, Marcum Agrippam patera percuſsit. Domitius Apher ob uini potũ immoderatũ,

Cicero quarta quæſtione Tuſcu. meminit de Alexãdro,& Seneca epiſto.38. ad Luciliam. Plin. libr. 14. cap.5.

in cœna periit, Philoxenus adeo uinolentus fuit ut sibi collũ gruis optauerit putans cum biberet maiorem se acceptu- rum uoluptatem, Andibũtus Anglorum rex, quodã in symposio dum largius uinum sumeret repẽte animam efflauit, El penor uino plenus cum pedibus insistere non ualeret scalarum lapsu exanimatus est, Archelaus philosophus ex immodico potu uini periit, uehementer à philosophia obiurgatus, Lycidas philosophus ex nimio uini haustu paralysi affectus, mortuus decessit, Myrtale mulier temulenta mero folia lauri miscebat ne uinũ speraret, unde Martialis poeta Hispanus ait, Multo solet fœtore uino Myrtale plerisq;, Sed ut nos fallat deuorat folia lauri. accusat quoq; Martialis Fescenniam impudentia, quæ ne uinum oleret, odores deuorabat, Ne grauis hesterno fragres fescennia uino, Pastillos Cosmi luxuriosa uoras; quam Iuuenalis Satyro philosophus notauit quia dũ Bonæ deæ sacrificaret quot annis in domo pontificis pro salute populi Romani, liberalius, Falernum uinum bibebat, Prò populo faciens quãtum Laufella bibebat, Lysander dux Lacedemoniorum uino deditus suam audiuit infamiam, cuius egregias uirtutes

uirtutes uinum obſcurauit; Antigonus Rex adeo uinolentiæ deditus fuit, quòd ſuum regnum Ariſtoni Themiſoniq; fratribus Aegyptiis adminiſtrandum cōceſſit, & cum bellum cntra Romanos ſumpſiſſet captus amore puellæ Calcidenſis cum iam pugnaturus eſſet, nuptias celebrauit, hyemeq; tota cum ea uino Veneriq; pariter indulſit, ex quo uictus à Romanis Eupheſum aufugit. Cleomenes Lacedæmonius ob ebrietatem ſeipſum necauit, Hipparinus Dionyſii filius tirānus ob uinolentiam fuit iugulatus, Loth ebrius cum ſuis concubuit filiabus, Noe uino inebriatus fuit, Anacreon poeta Baccho deditus cui cum liberalius indulgeret, uno atimo ſubito fuit ſuffocatus, Cato minor cū operam compotionibus &comeſſationibus cū ſuis amicis daret, totam noctem ad aurorā uſque, licet uirtute clarus atque excellens eſſet, à Cæſare propter uitium ebrietatis ignominia fuit notatus, Polyphemus cyclops in æthna altiſsimo mōte Siciliæ, hauſto largius uino, dum in profundum concidiſſet ſomnum, ab Vlyxe fuit obcæcatus, Aurelianus de Bonoſio Imperatore dicere ſolebat, Bonoſius Imperator natus eſt, ut bibat & non ut uiuat, Marcus An-

tonius ob turpem uitam atq; uinolentiã bonis honestisq́; ciuibus odio fuit: semper enim inter scorta, mimos, atque alea tores uersabatur, totamq́; diem uino luxuq́; plenus dormiebat, Claudius Tibor nes Nero fuit nominatus, a ioculatoribus ob uinolentiam, Claudius Biberius mero, Nysæus tyrãnus Syracusanus postquam ab Aruspicibus breui se moriturum didicit, reliquũ uitæ quod superfuit comessationibus & ebrietatibus impendit, qui legibus sacris puniendus erat ob temulentiæ uitium, nã sobrietas principi conuenit, atque illis qui serio reipublicæ curam gerunt; aliarumq́; rerum gerendarum; in rebus quidem agendis uigiliis, breuiq́; somno opus est; Sicuti tu Menippe optime scis, qui in omnibus doctrinis es præstantissimus; qui liberalius potare solent, haud iusta requirunt, quia tumultuosi fiunt, Hercle uinolentia homines in beluas conuertit sæpenumero, nam multis armatur capitibus, hinc enim fornicatio, hinc ira, hinc mollicies, hinc turpes oriuntur amores, hinc oculorum caligo, aurium surditas & penè omnium infirmitatum alumna perhibetur; iure igitur Solon sapientissimus sacrarumq́ue legum lator suis sanxit legibus

Vinolentia in beluas homines cõuertit.

Lex Soloni.

bus Principem morte mulctandum, si ui nolentus deprehẽdatur, & diuus Paulus damnat sacerdotes uinolẽtos, quos lex uetus diui Ioannis Baptistæ imitatione, à uino & sycera abstinere perhibet, Timotheo autem gratia imbecillitatis uentriculi præcepit ut modico uteretur uino, Iure ergo ebrietatem aliaq; uitia puniẽnda esse lege sancitum fuit; sunt quidem uitia & uirtutes in potestate hominis ut eas sequantur siue fugiant, ut scite cecinit Propertius, uino forma perit, uino corrũpitur ætas, uino sæpe suum nescit amica uirum, merito laudatur Romulus primus Romanorum Rex, qui magnam curam temperãtiæ potus habuit, & ad cœnam uocatus non multum bibebat, quia postridie habebat negotium, legemq; tulit, ut qui uini sumpti insania debaccharentur, morte plecterentur, & mulieres temulentæ necis supplicium paterentur, uiuebant eo tempore absthemii uiri, absthemiæq; mulieres, o utinam fons clitorius arcadiæ illas abluerit regiones, quæ homines bibacissimos procreat, certe quæ sitim de fonte clitorio lauat, uinum fugit. unde Ouidius ait,

D. Paulus.

Propertius.

Laus Romuli Ro. Rex.

Fons Clitorius.

Oui.

Clitorio quicũq; sitim de fonte lauauit,
Vina fugit gaudetque meris absthemius undis.

Laus Anach.

Regis Maſsi.

Pompeius & Cyrus ſenio. tẽperatiſsimi

Hippocr. ſen tentia.

Magiſtratus.

Gubernato-res quales.

Copia uini diuerſos cau ſat effectus.

undis, Iure laudatur Anacharſes philoſophus, qui ſemper aquæ potu uſus eſt, & & Maſsiniſſa Numidarum rex, iure commendatur, qui ob cibi & potus temperantiam, centum uixit annis abſque morbi querela. Pompeius magnus, Cyruſq; ſenior, ambo uiri illuſtres temperatiſsimi fuerunt qui conſilium probati medici Hippocratis fuerunt ſequuti, qui inquit uiuendum eſſe temperate. Enimuero omnes qui crapulæ uentriq; ſtudent, nunquam bene ualent nec longeui eſſe poſſunt, quia ebrietas eos ſepelit, Propterea ciuitatum gubernatores, prouinciarum proconſules, exercituum Imperatores, Claſsium ductores, cuſtodeſq; artium munitarum mœniis, foſsis, machinis, tormentiſq; æreis flãmas igneas, pilaſque ferreas in hoſtes rauco ſeu potius tonitruo ſonitu facientibus, (quas ſuo uocabulo bombardas uocãt) & oẽs uiri magiſtratus gerentes à temulentia omnino abſtinere debent, neque cuſtode cuſtos indigeat, per Iouem ex immodico meri potu, ex cõſtituto cerebrum & hepar uitiantur, nerui fiũt imbecilliores; unde tremor, conuulſio, paralyſis, epilepſia, apoplexia, aliaq; morborum genera oriãtur; ſicuti Menippe peroptime

me noris,qui Galeni artem exerces; nõ ne Bacchus furens,manus centaurorum eorumq; Hely, dicis, ad arma mouit? & Lacedæmonios, Thraces, Deonos, Lydos, Parthos, Indos, Argiuos, Tyrinthios, Phigalenses, Scythas, Gallos, aliosq; innumeros populos suis muneribus,officiisq; prorsus perdidit,uti ait diuinus Plato,quia uini potores immoderati fuerunt, de quibus longiorẽ sermonem nõ faciam, ne te molestia afficiam, hæc omnia diffusius tibi dixi, quia uinũ miris extollis laudibus. MEN. Sapiẽter Rota loquutus es, gaudeo te historiarũ admodum esse studiosum,nullũ me Hercle defamasti uirum, doctrinam optimã Socratis bene didicisti, qui suos auditores pios atq; moderatos efficiebat, Ceu Xenocratis Polenium iuuenẽ Athenien sem ab intemperantia ad temperantiam reuocauit, Socrates quidẽ uir iustus erga omnes mortales semper fuit, & a delphico oraculo prolatus, quod dixit nullum hominem iustiorem liberaliorẽ ac sapientiorem Socrate fuisse, sed mi Rota obsecro ut aduertas, iras, pugnas, amores,uoluptates,dolores,insanias,hæc & similia immoderatum uini usum concitare, moderatum uero intelligẽtiam, memo-

Populi diuersi temulenti.

Plato libr. de legibus.

Xenocrates.

Quid pariat usus uini immoderatus.

memoriam opinionẽ uirium robur animumq́; ad agẽdum promptiorem, atque alacriorẽ efficere, ueluti Iouis imber leuiter irrorãs uegetiores plãtas reddit, quàm impetu descẽdẽs, haud secus uini usus, moderatus quidẽ uirtutẽ excitat, uidetur sanè mihi, aliisq́; philosophis nõ obscuris, corpora hominũ id pati quod etiam plantæ ferunt, quæ si frequentibus imbribus irrigatæ fuerint, nullo pacto se erigere possunt, neque auris perflantur, uerum si illis quãtum sufficiat habuerint alimentum, recte ac feliciter surgent, & ad fructuum maturitatem facillime producuntur, ita Pol homines afficiuntur, nã si potiones frequẽtiores hauriant, statim mens & corpora illorum ab æquitate declinant, neque respirare, nec quidquam dicere possunt, turpissima ebrietas mentes hominum labefacit, ac prorsus minuit & arcana propalat quã semper odio in cõuiuiis habui, merito Athenæ & Farentum ebrietate in Bacchanalibus carpuntur, per Iouem in cõuiuiis semper uinum bibi dilutum, & si bibẽdi certamen esset, ut in conuiuiis Germanorum, merito Aeschilus ait, æs formæ; uinum mentis speculum est, & Theognis uates dixit, igne probant homines aurum,

Certamen bibendi apud Germanos.

rum,argentumq; periti, aſt hominum ui
rium monſtrat aperte animum, ſcias a-
mice dulciſsime me in ſympoſiis mode-
ratius uti uino, licet crebro conuiuia ſe
quar & ſummum bonum non in uolupta
tibus pono corporis, ut Ariſtippus Cy-
reneus poſuit, quæ tanquam paraſitus
principes comitatur, quia epulis ac ui-
no indulgebatur, & ut Bacchanalia uiue
bat quem merito Diogenes canem re-
gium appellauit. ROT. optimum ſtu-
dium Hercule elegiſti, in ætate mobili
ocioque tuo. MENIP. Scias Rota
quod nimius uſus uini uitalem faculta-
tem innatumque calorem obruit, peni-
tusque ſummergit, habitudinem cor-
poris tremulã reddit diuinæ atque prin-
cipi animæ parti nocet, quam Græci
igemonicon uocant, & qui ſe uino in-
gurgitãt, ſenſus obſcuros habẽt, ſed ego
non me uino obruo, ut quidam medici
ſcioli putant qui me apud regulos, apud-
que matronas defamant, cum dicerent
me in principũ menſis poculis uino ple-
nis ingurgitare, ſi ita eſſet ut maleuoli
aiunt, non philoſophus, non optimus
eſſem medicus, at illorum inſcitiam at-
que ſtultitiam derideo, nam uinum mo-
deratè bibo, quoniam ſenes reuiuiſcere
facit,

Ariſtip. philo ſophũ in uo- luptatib. po- ſuiſſe ſum- mum bonũ.

Ironia utitur Ro. in Men. ſtudium.

facit, quia calorem insitum suscitat, atque augere nec non remedium contra duritiem senectutis efficit, malorumque omnium obliuionē præstat animosque exhilarat; per Iouem ad conuiuia rogatus, accedo & non sponte, & mensis sobrius accumbo, & citra delicias prandeo atque cœno. Ro. hæc audiui a uiris Palatinis qui te apud principes cœnātem uiderunt, mediusfidius uitā prudenter instituisti, ut sapiētem decet uirum, mihi sane de uini commodis damnisque admodum satisfecisti hactenus, modo de generibus eiusque differentiis, uenuste (ut soles) ordire sermonem. Men. absque mora; Vini plura genera & infinita fuisse apud maiores nostros neminem latet, sicuti species uini diuersæ habentur, quæ non solum à diuersitate regionum, urbium, pagorum, sed agrorum à quibus proueniunt, nomina sumpserunt ita uini generum alia, alii grauiora esse nemo dubitat, & principatum inter optima uini genera uinum Pucinū obtinet, quod græci miris laudibus pictanum appellauerunt, quod procul à Timao fonte in colle Saxeo Adriatici sinus uites generosæ tulerunt, quo Liuia Augusta octoginta duobus annis usa fuit,

Infinita uini genera.

it, nec aliud bibit uinum, Falernumque uinum ſecundum obtinet locum, quod Falerni agri Campaniæ duplex produxerunt flauum uidelicet & album qui agri à ponte campano leua petentibus urbana Coloniam Syluanam Capuæ cõtribunam incipiebant, hæc utique regio colles habuit uitiferos, nec in nouitate nec in nimia uetuſtate corpori ſalubre erat, prima eius ætas a decimo, media à quinto decimo anno incipiebat, à uigeſimo capiti & neruis noxium erat, & eius duo etiam genera, auſterum cui ruffus erat color, & dulce cui color albus. Vinum Fauſtianum & Gauranum utrunque admodum generoſum; Coecubum uinum optimum fuit, In paluſtibus populetis naſcebatur, in Amiclano ſinu, atque fundis, Anxureq; urbibus, & ſatis nutriebat, unde Martialis ait, Cœcuba Fundanis generoſa coquuntur ahenis, caput & uentriculum pertentabat, & in conuiuiis non multum bibebatur, Calenum uinum duplex fuluum, ac nigrum magis ſtomacho cõferebat quàm falernum Signinum uinum, à populis Signinis dictũ, aſperum habebat ſaporem & uetuſtate melius melius fiebat, & Homerus uinũ Pramnion commendauit, quod in Smyr

Martiali.

na

na regione, in eiusdem agris, collibusque uitiferis nascebatur, & hoc merum Hippocrates medicorũ omnium facile princeps satis laudauit, uinum Rhegium pingue erat & utile ad bibendum celerius, uinum Prænasmum crassum, uinũ Massicum austerum, uinum Vluanium leue, uinum Fũdanum plus iusto alebat, uinum sabinum omnibus lenitate proponebatur, uinum Nomentanum, nec admodum suaue nec leue erat, uinũ Spoletanum, flauum & croceum suaue, uinum Caulinum optimum, cuius suauitate omni præponebatur; circa Capuã urbem Campaniæ oriebatur, uinum Trebellicum, optimum quidem, & gustui ualde gratum, quarto lapide à Neapoli; uinum Herbulum, album, nigrum & tenue, uinum Farentinum dulce & uentriculo amicum, uinum Lagarinum haud procul à Grumestis Europi populis gignebatur Messale potu & salubritate insigne; uinum Aminæum, album & nigrũ, in Aminæa regione & in eminẽtibus collinis iuxta agros Falernos, atque in Trinacria originem habuit, quod uites aminææ ferebant, ob firmitatẽ senio proficiscentem, longamque uini uitam uitibus aminæis principatus datus est, propterea

pterea Vergilius cecinit, ſunt & Amineæ uites firmiſsima uina. Vinum græcum antiquitus in magno fuit pretio, & eius Cyathus, in ſympoſiis, tantum dabatur, quod in Latio agro & campano ad montem Veſuuiũ uites ſatiuæ & urbanæ modo ferunt, uinum Trebianum, & Geminianenſe unumquodq; in Hetruria generabatur, uinum Chium, & Maruiſium in Thracia ferebãtur, quæ rubra erant. uinum Lucẽſe nigrum molliſsimumque erat, uinum Leporinum flaui erat coloris & in agro Sueſſanorũ regia olim Perrum & Nyphi philoſophi peripatetici patria producebatur. uinum Pompeianum olim Pompeii nomine ſic dictum modo græcum, quod in monte Veſuuio & in eius tractu naſcitur. Vinum Pollinæum optimum in Pſyra inſula excelſa generabatur, & nomen habet a monte Pollinæo altiſsimo exiſtenti in hac inſula, uinum Beneuentanum ab urbe Beneuento dictũ antiquitus generoſum erat, & hac etiam ætate eſt, quia nulla intercedit incuria coloni, & a græcis ſatis comendatur. uinum Polyferum fortiſsimũ eſt & aquæ copia indiget. uinum olygophorum eſt admodum leue & minime aquam ſuffert. uinum ſetinum omni prepone-

ponebat Augustus nam suo gustu id præ stantius aliis sensit, dulce quidem satis erat, unde Martialis inquit, Pendula põtinos quæ spectat setia campos, Exigua uetulos misit ab urbe cados, uinum oenotrium ualde tenue, forteque erat. uinum Albanum, album & rubrum erat, unde Valerius Max. Hoc de Cæsarei mõtis uindemia cellis misit, uioleque sibi monte placet, Mergentinum uinum in triquetria uites acerbo sapore producebant. uinum protropum Monobasia optimum ferebat, quod prius defluebat quàm uuæ pedibus comprimerentur, quod antiquitus creta insula in regiam Italiam mittere solebat; uina Chia filetio non dabo quæ ab antiquis thasia uocabãtur, in qua insula, Enopiompatris liberi filius, uites excoluit, urbemque cõdidit & in animi uino generis trãsmarini id maxime à græcis laudatum est, unde Tibullus; Nunc mihi fumosos ueteres præferre falernos, consulis & Chio soluite uincla clado, Surrentinum uinum à collibus Surrentinis campaniæ dictũ, ob tenuitatẽ & salubritatem conualescentibus maxime probata erant, unde Martialis, Surrentina bibis nec Myrrhina pura, nec aurum sume, dabunt calyces hæc tibi

tibi uina ſuos, uinum Trizenum ſterilitatem affert, & in Heria Arcadiæ id uinum prodigioſum eſt:nam potum, homines inſanire facit, & mulieres parturire, Et apud Thaſos (ut produnt) duo uini genera diuerſos efficiunt effectus,unũ homini ſomnũ conciliat, alterum omnino fugat, & quaſdam eſſe uites,quas Tyriacas populi appellant,quarum uua,aut uinum, contra morſum ſerpentum omnium prefuit, & in Arcadia uinum fœminis fœcunditatẽ affert, & uiris rabiẽ, uinũ in Achaia præcipue circa Corinthũ, abortum facit,nec non uua,cuius ſi racemum tantum mulieres utero gerẽtes guſtarint. uinum Menedenſe admodũ erat generoſum,propterea Hermippus philoſophus dicebat, Bibebãt ſuperi cæleſtia regna tenẽtes Menedeũ uinũ. uina Theſſala erant ſuauia, uina Icaria admirabilia, In Icaro inſula genita. Vinum Pramnium à Pramnio inſula nomen accepit, in qua magnus eſt mons. Vina Phœnicia guſtui ualde grata erant. Vinum Paratypianum quod ex Adriatico ſinu Romam deferebatur,odorũ,tenueq; erat, & epopotum liberalius decipiebat, diuq; temulentiam ſeruabat,longum afferẽs ſoporem. Vinũ Cabillonium in Damaſco

Syriæ generabatur, quod tantum Persarum reges bibere consueuerunt, ibiq́ue uineas Persæ plantauerunt. Vina Corinthia aspera erant, uina Corsica à nomine insulæ denominantur, ualde fortia sunt, & Romam afferũtur, Vina Billina à montibus Billinis dicta Thraciæ regionis feracissimæ, quæ Siculi antiquitus uina Pollia uocarunt, quia Pollius argiuus, qui Syracusis regnauit, primus uites urbanas ad hãc detulit urbem; Vinum Rhodium turbidum ac simile dulci erat, Vinũ Netinum, à Neto urbe antiqua Siciliæ, ualde generosum est, & fului coloris, quod producitur in agris uitiferis graneriis Iorferis nec non in ualle Vassellia. Vinũ Seraphinum & Valentinum, utrunq; generosum, Hibra producit omni præstantius. Vinum Panormitanum in agris Panormi urbis Siciliæ clarissimum generatur, album leueq́; est, gustuiq́; satis gratũ, & simillimum uino Pictano, Vinum Vamortinum circa agros Messanæ urbis genitum maxime cõmendatur. Vinum Priuernaceum in collibus & agris Priuerni urbis Volscorum patriæ Camillæ in genere uini Italici obtinet nobilitatem, & eius quod in Hetruria gignitur in agris Liris palmã obtinet; & uini Lygurgici Genue

Ligurgicũ uinũ præcipuũ

nuæ urbis principatus datur uino Thab- biæ oppidi ubi oritur,uinum quod mo- ſcũ odorat,dulcius omni quod bibi poſ- ſit,uua quoque quo uinum ipſum confici tur moſcatella appellatur. & ex quoquo genere uini quod in Hiſpania gignitur, uinum Laletanũ laudatur potius copia quàm nobilitate, Vinum Carnæopeſiũ, Lauioneſium, atque Balearicum omni generoſo uino Italico comparatur, Vi- num Palmeſiũ quod in agris Anconæ ur- bis cuiuis compareturuino ipſum lauda tur. Vinum Prætutianũ quod in mari ſu- periori in uineis prætutianis naſcitur nõ eſt poſtponendum omni optimo uino, quia uinitoris eſt magna diligentia, Ma- roneum uinum nomen accepit à Maro- ne filio Euantis non eſt poſtponendum omni generoſo uino. Vinum Allobrogi cum & Galliæ Narbonenſis generoſiſ- ſimum extat & guſtui ualde gratum; Ha- ctenus de uini generibus & ſi forte citra quæ dicta ſunt cognoſcere cupias Rota facundiſsime conſule antiquos atque iu niores rei ruſticæ ſcriptores, Ego autẽ reliqua uini genera (quæ penè infinita ſunt) commemorare nõ poſſum; quæ ab innumeris regionibus,agris,collibus,ur- bibus, atque pagis denominantur, ſic

 omnia

omnia uini genera comprehendi nō possunt quãuis Democritus dixerit se omnia numero comprehendisse. Ro. Per Iouem Menippe plura sanè uini genera audire scireq́; non appeto, nec amplius posthac inquiram, à te mihi satisfactum est: nam philosophus es uariæ multæq́; lectionis ualde studiosus. Men. quid igitur quæris amplius? Ro. Hoc à te quæro an in omni uini genere eadem sit natura. Men. nequaquam, nam in eadem regione ex locorũ, agrorumq́; situ proprietas admodũ uariatur, sicuti eædem uites diuersis consitæ in agris diuersum producunt uinum, & sicut diuersæ sunt aquarum species quæ facultates dissimiles à terris acceperunt ex quibus ubertim scaturiunt, ex his quædam aluminosæ sunt, quædam amaræ, quædã salsæ, quædam sulphureæ, quædam frigidæ, quædã calidæ, quædam oculos iuuant, quædam neruos, quædã morbos antiquos & quasi desperatos perfecte sanant, quædam ulceribus medẽtur, quædam partes internas potu fauent, ac ægritudines pulmonis, aliorũq́; uiscerũ leuant, quædã sanguinem supprimunt, quædã lapides & arenulas generant, quædã tenuiores, quædã leues, quædã graues sunt, quædã alũt, quædam

Democritũ dixisse omne genus uini cõnumerasse

An eadem sit natura in omni uini genere.

Aquarum diuersæ species.

dã transferunt absq; nulla bibentis ope, quædam haustæ afferũt fœcũditatem, ut diffusius in libro de natura aquarum diximus, in quo disputauimus cũ philosophis antiquis & maxime cũ Theophrasto, ita generũ uini diuersæ proueniunt naturæ, iuxta humorem à terra in uite decoctũ, uitis.n.ex sui natura, humorẽ ad sese ex terra sugit, propterea natura generis uini cuiusdam alteri est dissimilis, quæ partim ex gustu, partim ex effectibus iudicatur, aliquod.n.uinũ saporis est grati dulcisq́;, quoddam duri, asperi, amariq́; saporis, quoddam austerum, quoddam saporis insipidi & aquosi, & nõ secus in colore & substantia quàm in sapore, dissimili reperitur, & sicut uarias differẽtias saporum obtinet ita dissimiles proprietates & qualitates habet, Vinum in Arcadia fœminis fœcunditatẽ manibusq́; rabiem affert, ut alias diximus, in Achaia fœtum abigit apud Thasos serpentũ ictibus medetur, & Publius Maro meminit de uitibus, quæ nascebãtur in Thaso insula maris Aegei & in Mareotide Aegypti regione, sicut Thasiæ uites & Mareotides albæ, & apud Aegyptios huiusmodi uitium uinum aluum soluit, & apud Lycios solutam aluum sistit, & aliquod est

Vini diuersæ naturæ.

Vinũ Arcadiæ prodigiosum.

Vinũ in Thaso contra serpẽtum ictus.

 uinum,

uinum, quod quadam ſenſibili qualitate corpus humectat, quoddam autem ſitim ac ſiccitatem inducens, aliudq́; ſitim remouens, has quidem diuerſitates non guſtus, non olfatus, nõ uiſus diſcernere poſſunt, ſed ſola experientia quæ in ipſis minime apparet, quoddam uinum mœrorem lacrymasq́ue mouet, quoddam gaudium, quoddam ſilentium, aliud dicacitatem, aliud mentis ſolitudinem efficit, quoddam uigilias, aliud ſomnum, quoddam repletionem, aliud extenuationem, quoddam morbos diuerſos, aliud ſanitatem; quæ omnia ob magnitudinẽ atque oppugnationem inter ſe admittenda uidentur. medicus ſanè cõem unã naturã in omni genere uini ex propriis principiis minime inueſtigare põt, nec cauſam reddere, ſed tãtũ phiſolophus naturalis, qui rerum ſenſibilium uniuerſas temperaturas atque cauſas qualitatum primarum perſcrutatur, medicus autẽ quo ad ſanitatem tuẽdam aut recuperandam de uini generibus conſiderat, quãdo uinum membra calfacit certe calidum indicat, & quando uentriculũ humiditate exuberantem exiccare uidet, enuntiat ſiccum eſſe natura, & quãdo corpus affectum biliosis humoribus à uino tenui humectatur,

Medicus nõ poteſt inueſtigare unam communem naturam in omni genere uini ſed philoſophus naturalis.

tur,atque frigeſcit, tale inquit uinũ eſſe natura frigidũ,& quomodo corpora frigida & ſicca ut corpora ſenum, aut melancholicorum calfacit atque humectat, inquit uinum calidum & humidum eſſe natura. ROT. doctè Menippe loqueris ut philoſophum decet peripateticum & medicũ ualde exercitatum,ſed mihi cauſas dicas,cur aliquod uinũ ſit altero magis odorum. MEN. Quia uites conſitæ in calida & ſicca terra uinum odoratius ferunt,ueluti arbores fructus dulciores, ac ſuauiores producunt,dũ in huius qualitatis terra plantantur & ſi terra modico aſpergatur imbre, uirtute caliditatis quam in ſuo continet ſinu uinum odoratius procreatur, & in ea flores fructusq; odoratiores naſcuntur,quia in ea conſtitutione terræ,tenues & ſiccæ exhalationes aſcendunt; contra uero uites conſitæ in terra frigida & humida,uinũ inodorum ferunt,eadéq; tellus fructus floresq; edit in odoros,Partim ob frigus,partim propter humorũ ſuperfluitatem, qui digeri atque concoqui à calido inſito non ualet, ſicuti in Aegypto flores in odori naſcuntur: ibi enim terra ſatis madeſcit; ob Nili inundationem,eiusque incremẽta. RO. Menippe philoſophorum & me

Problema de odore diuerſorum generum uini.

Solutio.

Nili inundatio in Aegypto.

dicorum antiſtes, per tuum Aeſculapiũ rogo, ſi te interrogãdo moleſtus ſim horodie tibi, ueniã des mihi; Cupio à te cauſas rerum abditas audire, uti Theophraſtus primum à Platone poſtea ab Ariſtotele difuſim percepit. MEN. Libenter faciam, ſed ſuperuacuum eſt me rogare, nempe de his rebus, aliisq; in quibus ambigis, facile tibi reſpondebo, & omnia quæ tibi abdita ſunt luce clarius aperiã, dicito quicquid uelis, oratio enim communis erit, ſoluere propoſitiones mihi minime eſt difficile, nam in philoſophorum ſtudiis diſputare didici (uti Carneades nullius philoſophiæ ignarus) cũ philoſophis diſputauit, & Socrates cum Parmenide ualde ſanè diſeruit. ROT. Cur tanta ſaporum diuerſitas in quoquo genere uini reperitur? MEN. quod de ſaporibus ſentiam, aperte dicam. in hoc quæſito, in aliisq; tibi morẽ geram, attẽte audias. RO. ita faciã. MEN. Saporum genera ſunt ſeptem, uel octo. ROT. qui ſunt? dulcis, pinguis, acris, amarus, ſalſus, auſterus, & acidus, totidemq; colorũ odorumq; genera eſſe putantur, & quia fructus humidi terreique ſunt, & ſapores generantur quando humidũ à terreo ſicco patitur, & ſapores ſunt effectus in

Theophradiſci primum à Plato. deinde Ariſt.

Carneades ſtoicorũ ſtudioſus.

Propoſitio de ſaporibus aquarum.

in humido aqueo à natura ſicci & ter-
rei,facti, calido operãte cõcoquente ac
cõpingente in ipſo humido,& ſicut fit o-
dor à ſicco,qui nõ eſt ſapor, & ſecũdũ di
uerſitatẽ, quæ in uitibus humidũ aque-
um trahentibus reperitur, necnon etiã
in aliis ſtirpibus, uarii efficiuntur ſapo-
res, tam in generibus uini, quam pomo
rum, qui ſane a palato percipiuntur,qui
fiunt expermiſtione ſucci cum humido,
calido adiuuante, & ſapores à natura
ſunt procreati ad animos nutriendos,
nam neque ſiccum abſque humido, ne-
que humidum abſque ſicco nutrire poſ-
ſunt,& hoc manifeſtum eſt omnibus phi
loſophis peripateticis & haud probatio
ne opus eſt, quoniam alimentum quadã
humorum permiſtione conſtat, idque
animalibus oblatum, augmentum, uel
decrementũ præſtat; animalia enim ſim
plici elemento minime nutriuntur, igi-
tur ſapor ex humido ac ſicco, atque ca-
lido conficitur, ſapor uero dulcis à cali-
do temperato concoquente, humidum
aqueum tenui terreo miſtum fit, nõ mul
tum ipſum conſumendo, ac attenuando
quaſi ad humidum aereum reducendo,
quod eſt tenue optimeque terreo ſicco
commiſcendo, unde dulcia tenuis ſunt
ſub-

Saporum utilitas.

Animalia ſimplici elemento nõ nutriũtur.

ſubſtantiæ optimiq́ue nutrimēti, & om nia ſub globo lunæ uiuentia alimētis nu triuntur, & inter ſapores locum obti- net primarium ſicut cor in homine, & ſol in uniuerſo æthere inter errātes ſtel- las, ita in ambitu ſaporum, dulcis ſapor mediū continet locum, qui in uuis ma- turis in melle & manna quæ in oenotria & in monte Libano, aliisq́ue regioni- bus ſub cane, cum dies noctesq́ue ardēt generatur, & liquida lucanis tēporibus ex aere ſuper omnes arbores cadit atq; ſuper terras lapidesq́ue, ſubitoq́ue den ſatur, & ante ortum ſolis colligitur, & eſt eiuſdem generis cum rore, reliqui ue ro ſapores ſuapte non ſunt nutrientes, ſed cōdimenti loco admittuntur; ſapor pinguis in iis percipitur, quæ oleoſa iu- dicantur, & ſapor acidus in aceto, atque in iis quæ acuta, acidaq́ue natura exi- ſtunt percipitur & ſapor acerbus, & ſapor acerbus in piris ſylueſtribus, in ſorbis, meſpilis, aliisq́ue fructibus an- te maturitatem deprehenditur; ſapor auſterus in quibuſdam generibus uini, ſapor ſalſus, in rebus dignoſcitur ſal- ſis, ut in aqua maris, in cinere, & ſale; Sapor amarus, in felle, aloe, abſinthio- q́ue, guſtu atingitur; Sapor acer, in pi- pere,

Sapor dulcis medium con tinet locum.

Manna gene ratur ſub ca- nis ſtellæ tē- pore.

pere, zinzibere, sinapi, aliisque huiusmodi dignosci potest; merito igitur sapor dulcis uniuersis præponitur saporibus, quoniam omnium saporum suauissimus est naturaque ualde familiaris, caloremque humanũ paulo superans: unde concoquit, maturat, rarefacit, laxatque; iure Homerus uatum antistes, in odyssea de uino meminit dulci, quod Vlysses Polyphemo obtulit, quod bibit, admodũq; exhilaratus fuit, hoc hercle uinum ad alendum promptum est, & inter euchyma uinum dulce primum obtinet locum. Ro. Acute profecto locutus es de saporibus, sed dicas obsecro eorum proprietates, MEN. Libenter, sapor dulcis, amarus, & acutus, sunt in calida substantia; sapor stypticus, siue acer, acetosus, atque ponticus in frigida sunt substantia. Ro. Menippe quod tu dicis ex mente philosophorum probari potest, sed non est necessarium, nã opium est ualde amarum, & tamẽ habet superfluam frigiditatem, igitur non omnia amara sunt in substantia calida, temperamentum enim simplicium rerum, non solum ex saporibus, sed pariter ex effectibus cognosci potest, si tantũ temperamentum gustus cognosceret, diceretur

Saporũ proprietates.

Non omnia amara sũt calidæ substantiæ.

retur opium esse ualde calidum, quod re tentum in ore linguam ulcerat & grauẽ obtinet odorem, & tamen opium est na tura frigidissimum quamuis amarum ha beat saporem, odoremq́ue grauem, ergo temperatura rerum simplicium, non semper ex saporibus iudicatur sed ex effectibus, at ego tuæ & antiquorum non contradico opinioni. MEN. Bene do ctissime Rota inquis, & sic est. Ro. Se quere Menippe narrationem aliorũ saporum. MEN. fiat, sapor insipidus est in substantia aquea tamen non apparet, sicut album oui insipidum. Ro. Vellem Menippe abs te audire, quomodo sapor generatur amarus. MEN. mihi placet causam & rationem dare, semper amarum generatur, quando calidũ intensum magis humidum ipsum consumit, atque attenuat, propterea amara sunt usta, calida & sicca, nanque terrestria & amaritudo siccitati caliditatiq́ue attribuitur, unde ualde salsa pessimi sũt nutrimenti, & sanguinem terrestrem ge nerant, nigramq́ue augent bilem & quã to magis sapores medii amaro appropinquant, tanto minus alunt, quia ex ca lore comburenti humidum alimẽti con sumitur, contra uero si dulci appropinquent

Opium frigidissimum & amarum.

quent probe nutriunt, nam uita à calido conseruatur, & humido bene cōcocto, quod in dulci inuenitur sapore. Ro. Nunquid sapor amarus nutriat? Men. Parum nutrit sed non ob naturam amari sed ob naturam alterius sibi misti. Ro. Quare pure amarū nō putrescit. Men. Quia est crassæ, grauis & siccæ substātiæ ideo prohibet putrefactionem, ut myrrha, & aloe. Ro. Scite loqueris Menippe, sed mihi non inutilis dubitatio occurrit, quæ talis est, si dulci sapore nutrimur, quare alii sapores condientes, ut salsus, & acutus epulis ministrantur uariis? Men. Hæc est ratio, ne natura uelocius æquo alimentum traheret, nam dulce admodum alit, atque supernatat, propterea sapores isti miscentur. Ro. Acute problema nostrum à te solutū est, hactenus de saporibus, doctè enim copiose omnia mihi abdita exposuisti, sed interea de colorum differētiis, rogo ut aliquid mihi explices. Men. Libēter Rota mi agam. Rot. Quàmprimum. Men. Absque mora, arrige aures. Ro. Attente ausculto. Men. Generum uini differentiæ sunt in colore positæ, quatenus uinum album, pallidum, fuluum, flauum, rubrum, atque nigrū, appellamus, sicuti

Dubitatio de amaris an sēper nutriant.
Responsio.

Dubitatio de odorū genere.

ſicuti in ſapore dulce, auſterũ, acre atq; acidũ, & in odore ſunt iucundo, ſunt graui, ſunt nullo odore, & in ſubſtantia aut ſunt craſſa, aut tenuia, & in uitibus, aut eſt uinum potens, aut debile, & id quod eſt ex tenui & aquea ſubſtãtia urinã ciet & parum nutrit, uinum autem rubrum & craſſum alimentum præſtat, pro ratione craſſamenti præſertim id quod dulce eſt; flauum uero & fuluum uinum, mediocri dulcedine bene alit, ceu antiquum Falernum, quod Græci Falerinon uocant, & id nec in nouitate, nec in nimia uetuſtate corpori ſalubre erat, & prima eius ætas incipiebat à decimo anno, media à quintodecimo, à uigeſimo anno capiti & neruis noxium erat, & duo erant eius genera auſterum cui ruffus erat color & dulce cui color niger, & ſimili uino ſtatino. RO. Quia de coloribus ad unguem ſermonem perfeciſti; modo dicas ſi ſpecies odorum, cum ſaporũ ſpecierum habeant cõuenientiam, & quomodo odores generantur. MEN. quandam ſimilitudinem proportionis habent, & ſimilibus appellantur nominibus ut odor dulcis, amarus, pinguis, ſalſus, acer, auſterus, acerbus, acidus, & ſicut ſapores amari non attingũtur guſtu, ita putridos odores

Dubitatio de colorib. uini.

res

res nemo olfacit,& odores eorum compositionis temperamentũ certum ut sapores nõ manifeſtant, & odores nõ ſunt uapores,neque exhalationes,ut dicebat Heraclitus,qui ex humido innato & ſicco terreſtri calore moderate operãti generatur,& ſic uinum quod optimum ſaporem, odoremq́; ſimilem habet, optime nutrit, quia odores ſequuntur ſapores. Ro. ſatis eſt de odoribus dictum; redeamus ad uini genera; Qui nam homines haurire debent uinũ dulce? Men. qui dolore laborãt nullo. Ro. Qui de renibus, liene, atque hepate queruntur, quo nanq; uini genere uti debẽt? Men. Albis,& tenuibus. Rot. Cur? Meni. Quia in uenis illorum humor craſſus ac frigidus exiſtit. Ro. Quod nam uinum pituitoſi bibere debent? Men. Dulce, flauumq́;, quod calefacit bonosq́; ſuccos generans; pituoſis nempe temperatura frigida & humida eſt,quæ non modico indiget calore. Ro. Quod nam uinum dandum erit bilioſis? Men. Auſterum,quia eos refrigerari oportet,idque uinum ſub æſtu atque multis laboribus in regione calida cæli,ſtatu calido,bilioſi commode bibere poſſunt. Ro. Melãcholicis quod nam eis cõuenit uinum bibere?

Herac.error.

Vinũ dulce bibãt qui nullũ patiuntur affectum.

Quibus ſit dandum uinũ album.

Pituoſis quod uinum ſit miniſtrandum.

bibere? MEN. Dulce,flauū, odorumq́;, quale est aruisium, lesbium, apianum, & huiusmodi,& secūdum temperaturas hominum diuersas, diuersum est eis dādum uinum, quod specie differētiaq́; alterum ab altero differat,sicuti uinum ualde uetus pauci existit nutrimenti, & est ex tertio ordine calefacientium, & siccātium, & uim habet medicamenti,quando uero non est admodum uetus,uim obtinet alimenti, & calida & humida est temperatura,& naturæ humanæ maxime est familiare, & ex alimentis nulli præstantia facultatis atq; bonitatis cedit, & uniuersum corporis ambitum calidiorem humidioremq́ueefficit, celerrimeque nutrit, uiresq́; citissime reficit imminutumq́; exauget calorem, somnum cōciliat, flatus discutit facultates uētriculi, omniumq́; uiscerum, fortiores reddit. RO. nunquid uinum bibēdum sit nouum? MEN. nequaquam. RO. Cur? MEN. Quia uinum nouum hepar obstruit,atque dissenteriam hepaticam ducit humoresq́; accendit,uentremq́; soluit, flatus generat, quia nōdum defecatum est,neque deferbuerit. RO. Menippe sine fuco loquor; merito à uiris doctis prin ceps medicorū uocaris,nā ea quæ dicis ratione constant,

Vinum celerrime nutrit.

Dubitatio de uino nouo.

Solutio.

ſtant, propterea te conſulo, ceu Apollinem, cum mea temperatura termini me lateat, dicas obſecro, quod nam mihi bibendum ſit uinum. MENIP. Quod in ſubſtantia ſit tenue, & colore flauũ, nam uinum uinoſum tibi bibere non licet, quia caput tentat, & mentem labefacit, neruos implet, fluxiones concitat, facultates uniuerſas corporis diſſoluit. unde merito Gale. medicorũ dux inquit, uinoſum uinũ frigidos cauſat morbos; ex hoc quàm plurimi homines apoplexia uel comitiali morbo correpti ſunt, aut noxã motus ſenſus ſubierunt, quia ex ebrietate refrigerati ſunt, nam uinum nõ ſemper calefacit, ſicut oleum non ſemper flãmam accendit, licet ſit aptiſsimum ignis alimentum, immo ſi inebriatæ flammæ olei magnam quãtitatem infundas, eam prorſus ſuffocabis, & omnino extingues, haud ſecus uinum operatur, quando plus bibitur, quàm uinci poſsit tantum procul eſt, ut animal calfaciat, ut quoque uitia admodũ frigida generet; nempe apoplexia, epilepſia, paraplegia, cari, comata, neruorũ reſolutio, cõuulſio, tetanus, immoderatam uini potionem comitantur, ſed ex accidente, ut hos effectus uinum intemperate ſumptũ procreat, ubi

Men. Rot. admonet quo uino uti debeat.

Galenus dux medicorum.

Vinum non ſemper calfacit.

Morbi qui ex uitio immoderate ſũpto oriuntur.

uero temperatum ingeritur, innatum au get calorem, quia citissimum in sanguinem mutatur & alimentum nobis ualde est familiare. Ro. Per Iouem Menippe satis satisq; tibi deuinctus sum, quia uirtutes & uitia uini omnis generis mihi aperte explicas, & hoc tuũ studium multifaciendum est, quoniam uera atque utilia doces; philosophia certe te uirũ grauem facit, & non ridiculũ, maximaq; autoritate dignum, qui cum philosophis & medicis, in aulis principum, atque in studiis publicis frequentius disputas, palmamq; reportas; ceu ab olimpica uiatoria; Igitur Menippe amicissime promptе enarra, & ne te pigeat meis dubitationibus respondere. Men. Interroga, paratus sum. Ro. Cur germani omniũ bibacissimi, qui compotiones atque cõuiuia, garritu, clamore, cantu, atque saltatione celebrant, non ita facile in eos incurrũt effectus? licet frequenter inebriẽtur. Men. Ob id sanè est, quia corpora robustiora habent, & magnæ potioni uini assueti sunt, propterea paruam sentiũt læsionem, ex longo enim tempore cõsueta minus alterare solent, ut inquit Hippocrates in suis sententiis. Ro. Hercle nil discutiendum, soluendumq; philosophis

Problema. Cur Germã bibacissimi omniũ apoplexiam non incurrunt.

Hippocrates in Aphor.

atq;

atq; medicis relinquis; oēs enim propo sitiones non aliter ſoluis quàm Ariſtoteles philoſophorum magiſter. MEN. Facundiſsimè & lepidiſsimè Rota me tuis ad cælum laudibus tollis. RO. Sine colore loquor, adulari neſcio, adulatio prorſus uiris bonis non congruit, neque amicis precipuè; adulator quidem Chamælæonti ſimilis eſt, tuam ſane doctrinā admirantur philoſophi atque medici, homines enim ab inferis ad ſuperos reuocas, iure omnes ubiq; dicunt te eſſe inſignem omni honore, atque æterna laude, propterea meis muſis celebrare tuū nomen laudesq́; non ceſſabo. MEN. Gaudeo à te uate laudato cōmendari, ſcias ſemper ab adoleſcentia uſq; ad hanc ætatem me philoſophatum eſſe, Piſis atque Bononiæ & Nyphi decem annos audiuiſſe unam cum Lucio Copiſio, & Simone Portio, qui Nypho peripatetico (ut Cleanthes Zenoni) ſucceſsit. RO. Merito clarus euaſiſti philoſophus, merito principes philoſophi te cōmendant, qui pauci ſunt hoc tempore, & non uulgaris fama, quæ medicos ſciolos, atq; garrulos, lōgis ornatis togis, atque annulatis manibus incedentes, una cū chirotecis, unguenta odorifera, redolētibus, in triuiis,

Adulatio nō decet amicos nec uiros probos, quia Chamæleonti ſimilis adulator eſt.

officinisq; cupediariorum satis cõmendat, nec non apud nostrates matronas atque patritios nullius scientiæ studiosos, qui & ut suam faciant perpetuo futuram memoriam, qua ipsi gaudeant; dum nõ digna a suo cerebro aliqua ædere possint in lucem, statuas sibi æneas præparãt conspiciendas, timentes ne pereat eorũ memoria cũ sonitu; me Hercle tales medicos semper odio habui, qui se iactant, atque dicunt se nullo præmio compensari posse & pro Apolline coli uolunt, sicuti Menocrates syracusanus medicus, qui Iupiter uocari uoluit, cum scriberet ad Agesilaum regem Spartæ, sed ego stultitiam talium subrideo medicorum, intra quorum manus nõ pauci ex ægrotis expirãt, & hos imperitum uulgus in plateis commendat; qui nunquam philosophati sunt, & garrulitate fabulisque loquacissimis tonsores in tonstrinis decipiunt atque seplasiarios; Iure tu Menippe inter medicos & philosophos principatũ obtines, quia medicinæ arti, uti Galenus, & philosophiæ ueluti Aristoteles inuigilasti, & nemo tuæ contradicit sententiæ, quamuis sit sophista, ut Protagoras, qui uniuersam gratiam annos plus quàm quadraginta fefellit. MENI. Sapienter

Menocrates medicus Syracusanus.

Protagoras sophista.

pienter mi Rota agis;nam medicos igna
ros reprobas, & eruditos colis: ſciētia-
rum enim cultor maximus es,& hoc a te
audiuiſſe plurimi facio , & quod facit
ignobile uulgus ferendum eſſe,& nō lau-
dandum cenſeo. Ro. Semper ueritas di
cenda eſt. Mfn. Nunquam mētitus es,
iccirco tibi maxime credo, tuus ſemper
ſermo homines modeſtiores reddit, me
præſertim; philoſophiā enim moralem
calles,uti magnus Pythagoras. Rot. O
utinam ita eſſet. Men. Ita eſt,nulli qui-
dem erudito uiro, tua prudens & mora-
lis oratio diſplicet. Rot. Sat eſt,longa
fuit noſtra digreſsio, ad reliqua uenia-
mus & ſummatim reſpōdeas quod mihi
dicendum reſtat. Men. Tibi reſponde
re nō me piget. Ro. Nunquid podagra
atque arthritide laboranti uinum dare
expediat? Menip. Nullo pacto; imo
oportet ægrotātem prorſus illud dimit-
tere uſque quo priſtinam recuperet ua-
letudinem; uinum quidem fluxionē exci
tat,neruorumq́; ſubſtantiam offendit, &
morbum auget,propterea non cōuenit:
Calore enim ſuaq́; potentia humores ad
articulos trahit,tamen ob uirium imbe-
cillitatem moderate dari poterit,ut cor
poris conſtitutio in habitum meliorem

Pythagoras philoſophus mora.

Podagra laboranti non eſſe dandum uinum.

reducatur, & uinum ſit uetus medium, ſuauiter olens, quod celerrime uniuerſum nutriat corpus uireſque procreet. Ro. Id certe quod inquis, à medicis doctiſsimis Bononienſibus ac Patauinis diſputantibus Venetiis in aula ducis, alias audiui, qui tunc pedum dolore laborabat, qui neruis laborem cum aduſtione ferebat. Menip. Id quod dico ratione conſtat. Ro. Haud dubium eſt, ſed interdum dicas, nunquid pueris, & mulieribus, atque adultis, utile ſit uinum? Menip. Nec pueris, nec adultis, nec mulieribus uinum expedire dicimus; autoritate Ariſtotelis: uinum enim ſua caliditate, atque uaporatione primũ deſtruit ſenſorium, omniaq; membra mollit humidumq; innatum in radicibus omnium membrorum conſumit, pueris quidem uinum propinare eſt adiicere ignẽ igni, quia pueri calidi & humidi ſunt temperatura; propterea Plato præcepit, ne pueri uinum guſtarẽt, uſq; ad decimum octauum annum, adultis niſi modice ſumptũ, uinum utile eſt, liberalius uero bibitum præcipites ad iram libidinemq; facit, partem rationalem animi turbidam hebetemq; reddit, mulieribus hac ratione dãdum nõ eſſe arbitror (ni fallor) ne in Venerem

Vinum nec pueris, nec mulieribus, nec adultis conuenire.

Plat. lib. de legibus.

nerem turpem prone fiat,& stuprum aut adulterium comitant, merito ex oratione Marci Catonis mulieribus romanis uinum fuit interdictum, nam ubi mulieres uino calent, facile ad inconcessam uoluptatem labuntur,& apud priscos romanos non minori pœna mulieres afficiebantur, si fuissent depræhensæ uinum bibisse, quàm si uel probrum uel adulteriũ commisissent, pœna sanè capitalis erat; Egnatius Metentinus coniugem baculo interemit, quia uinum è dolio bibisse deprehendit, & ipse necis uxoris à Romulo fuit absolutus,& matrona quædã Romana coacta fuit à suis inedia mori, quia loculos in quibus erant claues cellæ uinariæ aperuisset, ob id Romæ, & in uniuerso latio, temeto mulieres abstinebant, nam Romulus primus Romanorũ rex, uinum mulieribus interdixit. ROT. Sapienter Romani legem sanxerũt ut fœminæ à uino abstinerent, ut ebrietatem, libidinem omnino uetarẽt, merito quidem Salomon in suis adagiis dixit, ubi regnat ebrietas ibi nullum est secretũ, sed Menippe dicas apertè ut soles, nunquid rectores urbium ductoresq; exercituum uinum hos deceat liberalius bibere, an ne? MEN. Dico uinum bibendum esse

Oratio Mar. Catonis.

Egnatius Meten. quia uinum bibit.

ſed non eo modo, quo Perſæ, Armenii, Scythæ, Thracesq; bellicoſi aliiq; populi bibaces utũtur, qui ueſtes uino profundunt, repente in ebrietatem currentes, at moderate bibendum eſt, quia ciuitatum gubernatores militiæq; duces, deliberaturi de rebus agendis temperatiſsimi eſſe debẽt, ut Maſsiniſſa Numidarum rex, qui centum uixit annos, & ut Cyrus ſenior, magnusq; Pompeius qui temperantiæ exempla poſteris reliquerunt, ſapienter à Carthaginenſibus antiquis lex condita eſt, ut nunquam in caſtris quiſquam merum guſtaret, ſed aquã, nec ſeruis in ciuitatibus uini uſus eſſet tribuendus nec magiſtratibus, uniuerſo tempore quo magiſtratu funguntur officio, ne iudicium obliuiſcãtur & ne cauſas filiorum & pauperum putent. ROT. Probe loqueris Menippe, legum lator non aliter reſpõdere poterat, ſed quia pauloante dixiſti mulieribus uinum eſſe interdictum, nunquid hac noſtra ætate qua mulieres libere bibunt, liceat omnibus utero gerẽtibus uinum bibere nec ne? MENIP. Vtile ſane eſt merum grauidis mulieribus in fœtura cibos abſurdos appetentibus, detur, illis, cauſa liberorum generationis. RO. Dic Menippe, quo nã uino

Maſsiniſſa Numidarum rex. Cyrus rex Perſarum. Mag. Pompe. uir temperatiſsimus. Lex Cathag.

Vinum grauidis mulierib. utile.

uino laborantes dolore uētriculi uti debent, ægreq́; cibos concoquentes? MENIP. Vino sub rubro, gratia ualetudinis utantur, quod eis satis conuenit. ROT. Dicas mihi Menippe, quàm nostro tempore in mensis principum, aliorumq́; diuitum seruatur, bibere uinum à niue uel salnitro refrigeratū est ne salubre? MENIP. Minime, quia uinum admodum frigidum, multorum affectuum causa erit, quoniam cerebro pectori, cordi, hepati, pulmoni, intestinis, atque uesicæ nocet, & generat cōuulsionē, paralysim, asthma, lotii retentionem, arenulas, lapides, obstructiones, hydropesim, aliosq́; innumeros effectus, & tu amicissime Rota à uino ualde frigido abstineas, si longā tuam uitam fore desideras eamq́; tueri, hoc ex corde loquor, hoc tibi amicitia cōsulit, Chorus enim musarum te lōgæuum esse cupit. RO. Menippe amicorum optime, meæ uitæ salutisq́; amator, atq; diligentissimus consultor, gratias quàm maximas tibi ago: ea enim mihi consulis, quæ uitæ prosunt & ualde bona sunt, & Apollo non mihi sapientius consuleret, merito mihi semper carus fuisti, à musis enim nunquam fuisti alienus, propterea uates omnes te maxima complectuntur bene-

Laborantes dolore uentriculi.

Vinum à niue, & salnitro refrigeratum.

beneuolentia, quorum poemata ualde te oblectant, ut Homeri carmina Aristotelem, atque Platonem. MEN. Mi Rota abstine quoque ab immoderatiori uini ueteris potu, quod liberalius epotum febrem cõcitare solet. RO. Ita faciam ut consulis, sed mihi in re medica non inutilis occurrit dubitatio. MENI. Profer dubitationem. RO. Nunquid laboranti podagra, ex fluxione pituitosa uinũ in morbi principio sit dandum? aut tempore intermissionis? MEN. Vinum detur paulo interuallo temporis, & sit tenue, fuluum, uetusq́;, quando uero fluxio ex sanguine uel bilis plenitudine esset, in accessione, uinum omnino auferendũ est, quia humores calore & potentia sua ad articulos traheret, tempore autẽ intermissionis probe dilutum tutò dari poterit, & sit uinum colore rubrũ liquore tenue, aut mediocre. RO. Sed dicas mihi, ante doloris articulorum intermissionem, quænam potio ægrotanti tuto administranti dari poterit? MEN. Decoctum cinnamomi ex hydromelle in hyeme, in æstate potio simplex æque cũ saccharo, quia eo tẽpore, uis morbi uiget. RO. Prudenter me instruis & medicorũ auxilio post hac non indigebo, quia me sani-

Vinum uetus feb. cõcitat.

Dubitatio an uinum sit dã do laboranti podagra.

Solutio.

ſanitatem tueri ita aperte doces, ut Galenus Romæ & Pergami medicinā ſuos docebat familiares, cui genus humanum nimium nimiumque debet cuius plurima monumenta ingenii doctiſsimi extant & abſque ſua uera doctrina, nemo arte medica eſſet celeberrimus. MENI. Ita eſt profecto ſi Galenus nō fuiſſet ego minime eſſem medicus, neque alii medici eſſent doctiſsimi cuius doctrina ut Ariſtotelis philoſophia, gymnaſia totius orbis terrarum illuſtrat & nulla ars generi humano utilior medica eſt, & quicūq; rei medicæ ſtudioſi ſunt, indies ex libris Galeni dogmata uera atque methodica rectè curandi morbos percipiunt. RO. Ita eſt, ſed ad rē noſtrā redeamus; quodnam uinum dandum eſt Amphilao homini diuiti cupienti prolē gignere? MEN. quod petis neque utique ſilentio prætertibo, tibique morēgeram; Amphilocus tuus familiaris homo ditiſsimus, aliique uiri gignere proles deſiderantes uinū nō potent album ſed rubrum, tamen moderate, ne in temulentiam incurrant; temulenti enim in re Venerea imbelles ſunt, quorum genitura aquoſa eſt, & nō prolifica; ut ſemen Alexandri magni, qui nullos genuit liberos; & cibis utantur optimi

Laus Galeni

Quale uinū ſit bibendum a uolēte prolem generare.

Temulēti imbelles in re uenerea.

mi alimēti, & deſinētibus mēſibus mulie res, uerno tēpore facta prius concoctio ne, & excremētis tā ſiccis, quàm humidis expulſis, blanda cōmuniq; uoluptate cō- cumbant, & in agro naturæ, ſemen ſemi- nēt genitale, & ſi forte mares procreare uoluerint, ſiniſtrum alligent teſtē, quan- tū ſufferre poterunt. ut Hippocrates me dicorum antiſtes docet, & ſic filios, deo uolente, procreabūt motu ſolis in æthe re exiſtente ſidereo. Ro. Per Iouē Me nippe argute loqueris, nam Venus in ui- no eſt uti ignis in igne, & perfecta ani- malia non ſine ſemine producuntur, quæ habent motus incrementi & decremen- ti per alimenti conuerſionem in ſubſtan tia rei animatæ. Meni. Sic eſt, philoſo- phia Ariſtotelis harum rerum peritiſsi- mum te fecit. Ro. Hæc adoleſcens ab Epicuro uate præceptore meo audiui, cuius doctrinam à teneris annis ſum aſſe cutus, cui gratulari, honoremq; exhibe- re nūquā ceſſabo ut iuuenes Lacedæmo nii, qui ſenibus longæuis aſſurgebant, ho nos enim maximus ſenectuti Lacedæmo ne habebatur. Men. Iure Epicurus ſe- nior in ſua graueſcenti ætate poteſt glo- riari, ſe ſortitum te uirū probum atque memorē eius doctrinæ, & de ipſo ita be-

ne

Modus gignē di Maſ. P. fœ.

Ariſt. de ge- neratiōe ani malium.

Epicurus ua tes Marſus præcep. Ro- tæ.

Iuuenes La- cedæmonii ſe nibus aſſur- gebant.

ne merentẽ ut de bonis muſis, ſinceræq́; fidei amicum. Ro. Menippe ſic agendum eſt. Men. Vera dicis, eademq́; per ſicis,quæ uirum bonum, atque ſapiẽtem decet,bone quidem muſæ te docuerunt, quia grandæuus Epicurus ex animo nun quam diſcedit tuo, qui beneuolentiam tui diſertiſsimi uiri in ipsũ expertus eſt, per Iouem penè ſum abſolutus. Rot. Menippe mi doctrina beneficio penſari nullo poteſt. Men. Probè inquis. Ro. Heſiodus iubet pari menſura reddere beneficium quod ab alio acceperis, uel cumulatiore ſi poſsis quantum tãdem præceptoribus impendendum eſt, quorum beneficiis par nulla eſt gratia. Menip. Ita eſt. Ro. Mitte quæſo hunc ſermonem, ad problemata redeamus noſtra. Men. Rectè admones. Ro. Cur uinũ eſt naturæ atræ bilis ſimile? Menip. Quia atra bilis immiſta exiſtens, multiſariam hominum ingenia moresq́; mutat, nam duæ naturæ ſcilicet calidum & frigidũ maximã uim habent in temperaturis, Calidum enim & frigidum, ſemper excedẽtia, timores, deſideria, aliasq́; innumeras paſsiones generant, ut ait princeps philoſophorum Ariſtoteles, ita uinũ immodicè ſumptũ paſsiones miras inducit iuxta

Heſiodus.

Problema cur uinum ſimiletur atræ bili.

Ariſt.

iuxta diuerſas hominũ diſpoſitiones; & melancholiæ cõparatur, ex ipſo effectu, atq; flatu, qui in utriſq; apparet, oẽs quidẽ qui præditi ſunt eo habitu, ut plurimũ flatibus abũdãt, illiſq; afficiũtur morbis quos flatus ciere ſolet, uinum quidem nigrum calidius atq; corpulentius quàm album eſt, in Veneris cupiditatẽ accendet, unde non inepte poetæ dixerũt Venerem Baccho iunctam eſſe, melancholici quidem magna ex parte libidine concitantur, concubitus enim flatus copia impellit, & quòd uinum flatum gignat, aperte uidetur ex eius ſpuma quã affert, præſertim quando eſt nouum, propterea uinum, & atra bilis ſimiles affectiones inducunt, à flatu quoque paſsiones oriuntur, quas medici hypochondriacas aut myrachias uocant, & per atram bilem non intelligo fecem illam craſſam & nigram ſuccorum, quæ ex cibis quotidie aſſumptus redundat, & affectus melãcholicos procreat, ut febrem quartanam, ſplenis duritiẽ, alioſq; morbos, ſed hæc mores diuerſos minime generat, ſed ea quæ naturalis eſt, & uim ſuam in conſtitutione obtinet, & quãdo ſuper excedit quantitate, & caliditate, homines reddit furentes, ut ob tenuitatem aut craſsitiẽ ſuam

Poetarũ ſententia de uenere & Baccho.

Melãcholici proni ad uenerem.

ſuam quam diuerſe recipit à calore noſtro, paſsiones parit diuerſas, ita ſimili ratione uinũ uarios inducit mores, atq; ægritudines, ſecundum hominum diuerſas temperaturas, uinum nempe bibitũ quoſdam pios facit, quoſdam iracũdos, interdum manſuetos, interdum miſericordes, & lacrymantes, unde Homerus inquit Me uictũ Baccho lacrymas effundere dicunt. & non abſque ratione hoc dixit, nam fumi ex uentriculo ad caput aſcendunt, & ſui caliditate, fluidas faciunt humiditates, quas inueniunt, & ad oculos mittunt, & in oculis lacrymãtur aliquando facit homines audaces, amentes, ſtupidos, carentes ſenſu atq; motu, & ſubita mutatione atræ bilis facta ex calido ad frigidum, plurimi ſibi mortẽ cõſciuerunt, ut multis uinolentis accidit, ex quibus melãcholicis aliquo recenſebo, ne colloquium noſtrum admodum ſit prolixum. ROT. Quam mihi gratũ erit, ſi hoc feceris, MEN. In hac re tibi ſatisfaciã. ROT. Obſecro. MEN. Lucius Syllanus gener Claudii principis, erept ſibi Octauia, Neronique data, præ magno dolore gladio ſuo incubuit, Caius Marius iunior Põtio Telexino ſe iugulandum enſe præbuit, cum à Lucio Sylla

Homerus.

Melãcholici plurimi ſibi Mortem conſciuerunt.

la obſes eſſet, cui ſpes nulla ſalutis erat, Lucretius uates Romanus anno ætatis quadrageſimo tertio Cn.Pōpeio magno, Marco Licinio craſſo cōſulibus poculo amatorio accepto in furorem uerſus propria ſeipſum manu confodit, Publius craſſus ne in manus hoſtiū ueniret, ſeipſum interfecit, Oppia ueſtalis ſtupri accuſata, & comperta, ſibi mortem intulit, Annibal Amilcaris filius dux maximus Carthaginenſium, poſt multas uictorias contra Romanos, uictisq; ducibus, poſtremo à Scipione iuniore deuictus, & ad Antiochum fugatus, deinde ad Pruſiam Bythiniæ regē cōfugit, de cuius fide dubitans, uenenum hauſit, quod in ſuo gerebat annulo, uidebat enim Flamminium legatum à Romanis miſſum, & ſe ipſum à militibus circumſeptum, Annibal dux in tertio bello Punico à Scipione Aemilio uictus, in medias urbis flammas, ſe ſe cū filiis ſuis proiecit, Ariſtarchus grammaticus genere Alexandrinus cum hydrope laboraret ſe ipſum interfecit. Camillus quernus archipoeta patria Monopolitanus ob inopiam atque longam ægritudinem in domo meritoria ſe cultro interfecit, Cleomenes dux Lacedæmoniorum mortem uoluntariam appetiit

petiit, Demosthenes orator clarissimus uenenum ebibit, Empedocles philosophus & poeta Siculus Agrigentinus se se in æthnæ uoraginem coniecit, gratia animæ immortalitatis, quam affectabat, Erathostenes philosophus cum morbo torqueretur nullum inueniens remedium, inedia se peremit; Menippus philosophus Cynicus suis amissis diuitiis se laqueo suffocauit, Mithridates iunior cũ ueneno mori non potuisset auxilio Galli militis seipsum necauit, Cleanthes philosophus animarum immortalitate cognita, uitam sponte reliquit, Decabulus rex se se manu interemit sua, Anaxagoras philosophus uenenũ hausit, Arinius rex se in fluuium demisset, Dioxippus se gladio interemit, Aiax mortem sibi intulit, Iuba rex Mauritaniæ à Cæsare uictus mortem sibi cõsiuit, Labienus poeta publico decreto uidens suos comburi libros, sibi mortem attulit, Gordonius audita morte filii uitam laqueo finiuit, Ariadne in rogum mariti sui mortui apud Thebas, se ipsam coniecit Hyllinome mortuo Gallaritio uiro suo, gladio incubuit, Hercules doloris impatientia se ipsum combussit, Hemon iuuenis Thebanus præ amore Antigones puellæ formo

 sissimæ

ſiſsimæ mortuæ, lacrymis ardentiq́; gemitu apud tumulum ſe neci dedit, Ariadna quædã matrona patria Caietana, clauſo cubiculo, laqueo ſe ſuſpendit, Antonius quadra aurifex Aretinus ſe in ciſternam deiecit, Antonius Gaglianus mercator Florentinus ex feneſtra ſuarũ ædium infeliciter ſe præcipitẽ dedit, Philippus Strocia patritius Florẽtinus dum in carcere, durisq́; uinculis iuſſu Caroli quinti Imperatoris in urbe Florẽtia teneretur, ob impatientiam (ut aiunt) ſeipſum necauit, & quidam iuuenis Siculus Meſanenſis, iuris ciuilis profeſſor ſeipſum iugulauit; Ii oẽs innumeriq́; alii qui ſibi mortẽ conſiuerunt cauſa fuit, mutatio atræ bilis ex calido in frigidum, & hoc haud latet philoſophia ſtudioſos rerumq́; cauſas ſcrutantes, & haud ſecus mors uiolenta contingit quorum calor innatus refrigeratus eſt, uel ex ſuperfluo calore, uel humido redundãte, & cum odio ſeipſos haberent, uitam cum morte commutarunt, uel morbi prorſus eos perdiderũt. Valentinus Imperator in Sarmatas profectus apoplexia mortuus eſt, Paulus ſecundus, Pontifex maximus poſt cœnam cum loqueretur cũ Architecto ſuo, apopleticus repẽte obiit, Thoraxenus atque

Nex contingit uinolentis.

Polypha-

Polyphagus nempe erat, Lucius Annius uerus dum iter faceret, Marco Antonio accitus, hoc itidem periit morbo, Elpenor uinolentus ſcalarum lapſu exanimatus eſt, Cambyſes ex ebrietate, in furorē motus filium confodit iaculo, & ex immodica potione uini mors contingit, quia uini caliditas calorem extinxit innatum ut modicus ignis à multo igne ac ſole extinguitur, non ſecus naturalis calor extinguitur & humidum natura inſitum, ob caliditatem uini inareſcit, extinctio enim caloris, per exiccationem humidi eſt cauſa mortis, quia uita in calido & humido fundantur, & mors uelociſsima fit, corde patienti, deinde affecto cerebro. Ro. Hactenus exempla & rationes ſatis copioſe adduxiſti, tam ex parte atræ bilis quàm ex uini potione immoderata, & cum nō minus medicina polleas quàm philoſophia, medendi methodum me doceas obſecro, in quibus nam febribus dādum ſit uinum, & in quibus febriū temporibus. Men. Libenter; quando febris mediocris opilat & uires inualidæ ſunt tunc uino utendum eſt, ſed in intermiſsione, & ſi forte febris ſit ardentiſsima, ſignis concutionis plane apparentibus, uinum dare non cōuenit, ſed aquam

In quibus ſit febribus dandum uini.

frigidam,& ea in ardente febre commode bibatur, præcipue ſi bona corporis ſit habitudine æger,& cœli ſtatus calidus ſit, atque ſiccus. ROT. acutè reſpondiſti,ſed mihi dicas,nunquid hecticis cõſumptisq; atque melãcholicis uinum ſit dandum? MEN. Dãdum eſt ratione humiditatis inſitæ,quam habuit, quod non ſolum per eam cõcoquendo alterat, ſed etiam concoctum diu retinet & munus quippe medici eſt, non ſolum ægritudines præternaturales remouere,uerũ etiã ſubſtantiam innatã humani corporis fouere, recreareq;, propterea illi errãt medici,qui dicũt uinum tantũmodo,humectare calefacere & exiccare, dico quod uinum per modum alimenti calefacit,& humectat, & per modum medicamẽti calefacit & exiccat. ROT. Quia omnes propoſitiones ſoluis Menippe te rogo, ut iſtud ſoluas problema, cur uinum dulce & mulſum minus inebriat,quàm aliud genus uini? MEN. Quia eſt leuius,& ſua dulcedine & humiditate aerea meatus obſtruit per quos fumi ad primum ſenſoriũ aſcendere ſolent, ob id ea quæ ſunt circa caput à fumis illius minime calefiunt,quia uapores per uias clauſas ad cerebrum non aſcendũt,& ſic ebrietas non

Officiũ medici eſt affectus remouere & ſubſtantiam innatã fouere.

cur uinũ dulce & mulſum minus inebriet,quàm aliud uinum.

fit

fit; ſed ſcias Rota lepidiſsime, uinum dulce atque odoriferum capitis dolorem afferre & non temulentiam, ob ſuam temperaturã calidam & humidã, & ex omnibus aromaticis capitis dolor fit, quoniã odor in ſubſtantia calidæ tẽperaturæ tunc datur, ſicuti odor ſandalorum, roſarum, ambræ, ligni aloes, muſci, & zibeti, uel zapedionis, & his ſimilium, & omnia quæ ſunt ſatis calfacentia, ſunt cauſa grauitatis capitis calido petente ſuperiora, natura ſui. Ro. Quam doctè dubitationes Menippe enodas, & mihi dubitãti ſatisfacis, iccirco non ceſſabo in re medica id à te petere, quod mihi apertum nõ eſt, & haud ſecus in philoſophia. Meni. Dic, tuis quidem dubitationibus reſpondebo. Ro. Cur quãplurimi homines uinolenti exanimati ſunt? Men. Quia uini copia natiuam facultatem caliditate ſua ſuffocat, præſertim iis contingit, qui innatum calorem exiguum imbecillemq; habent, & illi qui caliditatem inſitam ualidam poſsident, ſatis remittuntur, ſpatioq; temporis cõcoquunt, quẽadmodum flãma ignis maxima, olei maiorem infuſionem ſuffert. Ro. Si uinũ natura calidum eſt ut ais, Cur temulenti in rigorem, in pleuritidem atque in alios inci-

Qũo ex reb. aromaticis fit dolor capitis.

Multi homines ex uini copia perierunt.

Temulenti in rigorẽ in pleurit. alioſque effectus incurrunt.

incidunt affectus? qui ex neruorum pri- miq; sensorii læsione proueniunt, sicuti est apoplexia, conuulsio, paralysis, unde Hippocrates inquit, si ebrius quispiam repente obmutuerit, cõuulsus moritur. MEN. Istud problema difficile est, & nõ facile solui potest, & pro solutione pro- blematis, hæc in uino sunt consideranda, substantia, uirtus, quantitas, qualitas, o- dor, sapor, tempus, ac ætas, ut uinum no uum aut mediũ aut uetus, haud secus ar- tificium, quo paratur, & ex parte biben- tis uariatur, quoniam qui uinum bibit, aut est sanguineus, aut biliosus, uel pitui tosus, uel melancholicus, aut est iuuenis uel senex aut alterius ætatis, aut in regio ne habitat calida, uel in frigida, uel intẽ- perata, uel cerebrum habet forte, atque hepar aut non, ista enim duo membra no cumentum magnum ex uino recipiunt, amplius qui in uinum sumit, aut est ieiu- nus, uel famelicus, aut cibis repletus, & secundum hos modos uinum cõtrarios mirosq; effectus generat, propterea pri- sci medici uinum Theriacæ magnæ com- pararũt, quia corpora frigida intus calfa cit, & calida foris refrigerat, & sicca hu mectat, & humida exiccat; quãuis uinũ se cundũ se potẽtia calidũ sit, quæ in actum

Hippocratis sententia.

Proble.

Quæ in uino considerãda.

educi-

educitur, & quando moderate bibitur, corpus nutritur & quando immoderate ſumitur præſertim ſi uinoſum fuerit, & facultas regitiua non poſsit caliditatem in potẽtia habentem in corpus etiã reducere, ut corpus ſecũdum eſſentiam calfacit, uinum quidem haud agit in corpus, niſi prius agat in ipſum, & ſic uinum actu frigidum & humidum potum ob immodicam quãtitatem extinctionem innaci caloris facit, qui minime id ualet cõcoquere; Iccirco rigorem & frigus procreat, quãuis ſit calidũ potentia & multiſariã poteſt pleuritidem efficere, tam per uiam ebullitionis mouentis humores, quos ebullire facit, quàm per quantitatem nõ paruam, uinum natura neruos replet, quia calidum eſt, & ſubintrat, præcipue cum ſubſtantiã non habuerit craſſam & ita uinum immoderate ſumptum innatum calidum infrigidat, atque extinguit, unde oritur rigor & frigus, aut tremor. ROT. optimè dubitationem ſoluiſti, ſed hoc aliud mihi aperias problema, cur ualde temulenti nimis inſaniunt quam parum uinolenti. MEN. ratio eſt hæc illi enim qui uinolentia magna affecti ſunt tanquam epileptici & iacent ut cadauera in ſolo, parũ autem ebrii con-

Problema Cur ualde temulenti minus inſaniũt, quàm parum ebrii.

uitiari possunt atque insanire, ut patet, quia à uino multum læsi non sunt, ut ualde temulenti, propter immodicum uini potum, non possunt rectum ab inrecto, atque bonum à malo discernere, neque ad appetitum & ad intelligentiam moueri; nam omnes animi facultates in uaporibus & fumis uini submersos habent, & qui parum sunt uinolenti, ob neruorum dissolutionem per quos uirtus animalis tanquam per instrumenta operatur, non recte iudicant, sed peccant. Ro. Quia facile est tibi problemata soluere dic quæso rationem cur si quispiam prius uinum austerum, deinde dulce hauserit nō inebriatur? MENI. Quia uinum dulce poros obstruit, per quos uini uapores austeri ad primum sensorium ascendere poterant, & nō permittit fumos calidos uini austeri ascendere, & sic ebrietatem prohibet, quæ nullo pacto fieri potest nisi ea quæ circa Venerem superiorē prius sint calefacta, & tale uinum ualde calidū est, licet saporem habeat austerum coloremq; fuluum, aut nigrum obtineat, & ebrietas morbus est calidus, uinum certe plus nimio haustum humectat & calfacit, & febres auget, quibus uinum quodcunq; aquosum idoneum est. Ro. Cer-

Problema. Cur si quispiam uinum austerū post bibat quàm dulce nō inebriatur.

Ebrietas est effectus calidus.

tè

tè Menippe philoſophiæ filius es, quia ne
mo tam facile problemata aperit quàm
tu, qui uera dicis. MENI. Deſine Rota
doctiſsime laudare tuum Menippũ, quã-
uis mihi non iniucundum ſit à te laudari
laudato uate. RO. Tua doctrina apud
omnes homines tã alte quàm infime for
tunæ te commendat, propterea tuis ſis
laudibus contentus, & ſapientiſsimus
quiſq; tuum nomen ad aſtra fert. MEN.
Hactenus de laudibus ad tua redeamus
problemata. RO. Cur uinum oriente
canicula in cœlis fluctuat atque muta-
tur? & maria feruent, & febres generan-
tur? MEN. Oriente minori cum leone,
Ingentes naſcuntur calores, quia Sol eo
tempore caniculam aſcendens radios ac
cendit ſuos, ita ſic calorem auget, & ægri
tudines quamplurimæ fiunt & uinum de-
prauatur, & maria feruent, quia ſolis ca-
lores ingentiſsimi ſunt, qui nobis tunc
propinquus eſt, & terram calfacit, pror-
ſusq; exurit, nam canicula eſt in medio
cœli centro, & eſt omnium ſtellarum uio
lentiſsima, & nõ illepidè Manilius inquit,
Subſequitur rapido contenta canicula
curſu. Qua nullum terris uiolẽtius adue
nit aſtrum. Nec grauius cedit non hor-
rens frigore ſurgit, hæc certe ſita eſt in-
ſra

Problema. Cur uinũ oriente canicula deprauatur, febres generantur ardentes.

ſra hyemalem tropicum & arcticum ſubterraneum, qui auſtralis dicitur, ea quidem ſtella æſtus excitat, ſegetes urit. Calor enim ſolis eo tempore ſatis duplicatur, & ita langore corpora noſtra afficiuntur & calore ſolis praua fient uina, in aliquibus regionibus, & hoc ſidus ſentiunt maria terræ, atque feræ, quia magnam cauſam æſtus obtinet. RO. Aſtronomus clariſsimus es Menipe quia de ſtellis aperte loqueris. MEN. Reſtant aliqua tibi dicenda problemata. RO. Reſtant. MENI. Dicas iam præterit hora. RO. Cur ualde temulentis non accidit ſomnus, cum uinum calidũ & humidum ſit natura, & ſuos mittat uapores ad præcipuam partem, quæ capitis anteriorem inter duo ſupercilia locũ obtinet, in quo quidem loco ſomnus et uigilia oriri ſolent, ſomnus quidem remiſsione ſpiritus ſenſitiui fit. MENIP. Problema difficile proponis & pro ipſius declaratione ſcias, ſomnum eſſe paſſionem animi & corporis cõfectam partim calido refrigerato quod in corde eſt ex cibis, atque uariis portionibus, partim halitu quodam ab eo humido quod in thorace eſt primum ſenſorium peten te atque occupante, interdum ex labo-

Problema cur ualde temulentis nõ accidit ſomnus.

Somnus eſt animi & corporis paſsio.

ribus

ribus oritur ſomnus animalia enim mouentur & affatim laborãt,calor enim eorum naturalis ſpargitur, & quantitas diminuitur ac refrigeratur, ex hoc reuertitur ad locum ſui principii, ut ab impedimentis ſeruetur, propterea cauſatur ſomnus poſt labores, omne enim quod uigilat neceſſum eſt dormire & ut ſomnus oriatur, impoſsibile eſt ſemper age re, & humiditate quadã calida digeſtionem non difficilem recipiente opus eſt quia ex priuatiõe humiditatis uel ex pau ca quantitate ipſius, uel ex indigeſtione nullo pacto fieri poteſt ſomnus, & ualde ebrii dormire nequeant, quia calidum eorum debile à calido fortiori extingui tur propterea non in ſomnum, ſed in ca rum, ſeu in ſtuporem incidunt. RO. Acute problema aperuiſti,ſed hoc aliud problema, te rogo ut ſoluas. MEN. Libentiſsime Rota. RO. Cur uinum red dit hominem uigilem? narrat Galenus medicorum antiſtes, hiſtoriam de quodam puero, qui cum magna cruciaretur ſiti, & aquam non haberet, uinum antiquum liberalius bibit, & ex reliquo tem pore uigil omnino remanſit, & quia Galenus, non indicauit rationem, dicas tu illam, cum rerum cauſas, rationesq; dicere

Problema cur uinũ red dit hominẽ uigilem.

cere ſoleas, & reddere, uti magnus Ariſ toteles, quare puer ex immoderato uini potu effectus eſt uigil? MEN. hæc eſt ratio, quia humiditas quæ ſomnum indu cere ſolebat fuit omnino à caliditate ui- ni conſumpta, propterea factus eſt uigil, & deinde eũ febris inuaſit & delirio ob- orto periit. RO. id quod dicis oẽs phi loſophi peripatetici aſſeuerant, & quia de rebus naturalibus alter es Ariſtote- les, à te audire deſidero cur melancholi- cos atque pituitoſos homines reddit au daces, & bilioſos furentes? MEN. Pro pter naturæ diuerſitatem. quia actus a- gentis in patiente bene diſpoſito eſt, et ſecundum naturam aut aptitudinem ma teriæ forma imprimitur, ſicuti ignis u- nus numero ſua caliditate, quædam exic cat, ut lutum, quædam humectat, ut ce ram, & ſimilia, & ſicuti facies nitidæ pu- ellarum ſolis calore nigreſcunt, panniq; linei albeſcunt, & glacies ſolis calore di- ſcutitur, ſeu liqueſcit & nix in aquam uertitur, contra maris unda congela- tur & ſal gignitur, non ſecus eſt uini fa- cultas, quæ ſane uarios effectus facit, & cum uinum ſuapte natura humidum ſit, tamen non ſolum humectat, ſed exic cat, & ſic uiros melancholicos, hominesſ- que

Gal. lib. 2. de loc. affectis.

Problema cur uinũ bi- lioſos reddit furentes. Pituitoſos & melancholi- cos audaces.

q́; pituitosos, tardosq́; mobiles reddit, biliosos autem sua caliditate magis cale facit, & sic furentes insanosq́; reddit. Ro. Quare temulenti tremunt, eo magis quo uinum liberalius biberunt, cum uinum potentiam calfaciendi habeat, & tremor ex frigore oriatur? Men. Tremoris causa nempe frigiditas & tremor ob inopiam caloris generatur & quia uinolentis calidum innatum deficit, ob immodicum uini potũ icc ir co tremor generatur, licet uinum sit natura calidum tamen per accidens infrigidat, sicuti glacies per accidens calefacit, calidum semper excedens corrumpit & extinguit insitum calorem, ut flamma magna, minorem. Ro. quomodo gelu per accidẽs calfacit? Men. Quia partes subiecti cogit, in quo calidum continetur innatum, & ita calidum collectum robur acquirit, ex quo dicitur tunc gelu per accidens calefacere. Sicut in tonitrui generatione, uapor calidus & siccus à frigido & humido obsessus comburitur & in lapidem condensatur durum. Ro. Acute problema resoluisti Menippe, & plane atque perspicue, libris physicis, & meteorologicis Aristotelis inuigilasse uideris, & quia semper amicis prodesse

non

Problema cur uinolenti tremunt.

Gelu per accidens calfacit.

Generatio tonitrui.

non cessas ex hoc mea problemata pro ponere non desistam, & abdita eruditè aperias mihi. MEN. affabiliter omnia tibi dicam, quæ in comẽtariis offendi philosophorum. RO. Cur parum temulenti magis delirant, quàm multũ uinolenti? MEN. Ob fumos uini uaporãtes turbidos reddentes lumen animæ rationalis obscurum, propterea parum temulenti delirant, sed admodum uinolenti delirare non possunt, quia tanquã epileptica, seu cadauera, in terra iacent.

Problema Cur parum ebrii magis delirãt quàm multũ temulenti.

RO. Quare uinum uino sum parum dilutum magis inebriat quàm non dilutũ? MEN. Quia aqua citius penetrare facit quando est tenuis substantiæ, & non aliter. RO. quomodo Menippe hoc dicis, cum tuus Galenus dicat uinum ad angustas partes aquam penetrare facere tu tamen aliter sentis. MEN. Non Galeno contradico, quem autorẽ habeo, sed animaduerte Rota eruditissime, quod in aqua duo considerantur, primo substantiæ subtilitas, quæ uinum penetrare cogit, secundo frigiditas, quæ dominatur atque moratur transire, & quando cum uino mista fuerit, ob causam qualitatum contrariarum cito pertransit præsertim quãdo fuerit multæ quantitatis,

Problema Cur uinũ parũ lymphatũ citius inebriat quàm non dilutum.

titatis, & hoc inquit Galenus magister doctissimorum medicorum, & sic uinũ facit pertransire aquam. Ro. Problema bene enodasti; sed cum omnia abdita rerum naturalium minime lateant, dicas obsecro, quare semen ebriorum est improficuum. Men. Propter frigiditatem & humiditatem non est aptum generationi, quia aquosum est, sicuti docet Aristoteles in libro de generatione animalium, & Galenus in libro de semine, & Hippocrates in libro de aere & aqua. Ro. Bene & erudite propositiones soluis quia libros philosophorũ atque illustrium medicorum noctesq; diesq; perlegisti, omnes enim non faciles propositiones claras reddis quãuis obscuræ sint. Men. Propone omnia problemata quæ soluere mihi non erit molestum. Ro. Quare lingua temulenti cespitãt? Men. Ob humiditatem uini, lingua extenditur sicuti spongia impleta aqua, & ob tumorem & crassitiem, sermonem articulatum reddere nõ potest, humiditas enim uini lacertos ipsius linguæ, quibus mouetur, molles reddit, propterea lingua suum exercere officiũ non potest, & sic oberrat, & sicuti sub aqua ob aeris absentiã homo loqui non potest,

Problema cur semẽ improficuũ est, apud ebriosos.

Aristotelis. Galenus. Hippocra.

Problema Curi lingua ebri balbutit.

Hō ſub aqua nō loquitur.

poteſt, ita propter nimiam humiditatē, exiſtentem in ore, & in lacertis linguæ ſermonem rectum proferre non poteſt, lingua ſane caro rara ſpongioſaq́; eſt, in quam uenæ, nerui, atque lacerti facile penetrant, facileq́; humiditatem patiuntur. Ro. Cur res una uinolentis interdum plures eſſe uideatur? Men. Quia tunc oculus uerſus partem inferiorem aut ſuperiorem mouetur, & ſic unū apparet duo, quia uerſus angulum maiorem aut minorē cum oculus mouetur, potentiæ uiſiuæ nullum nocumentum ferens, principia generantia uiſum, ſicuti uirtus uiſiua, cryſtallina, & ſpecies uiſibiles, ob uapores uini a ſuo recedunt naturali ſitu, & uniuerſum caput in ordine mouetur, & ſic res una uidetur eſſe plures. Ro. Luce clarius problema denodaſti. Men. ad reliqua problemata, quia iam adueſperaſcit. Ro. Cur temulentis ſolis gaudent calore? Men. Quia ſol ſui caliditate uiuifica ad cōcoquendum operatur ob id uinolenti Phœbi calore lætantur, quia indigent concoctione uini hauſti, & quia calidum innatum eorū ex immoderata copia uini effectum eſt frigidum, ex hoc cupit a ſole cale-

Problema cur una res, plures, ebriis apparet.

Problema Cur ebrii ſolis gaudēt calore.

calefieri, merito igitur temulenti ſolis calore gaudent, ut diximus. Ro. Cum in menſis regum aſsiduè prandeas atque cœnes, dicas quod uinum cõueniat poſt eſitationem perſicorum pomorũ & fructuum huiuſmodi? Men. Vetus uinum atque odoriferum bibendum eſt, ut Cacia Perſicornm emendetur, quia ſunt fructus qui facile putreſcũt propter magnã humiditatem quam obtinẽt. Ro. Poſt eſitationem ficuum aliorumq́; fructuum eiuſdem generis nũquid uinum ſit biben dum, uel aqua? Meni Hoc genus pomorum calidum & humidum eſt natura, & quia parum copiæ ignis, & parum humoris, propterea excitat intus feruorẽ, ſed quia humor cruditatem conuincit, uinum uinoſum dicimus eſſe bibendum; nam ſua caliditate adiuuat concoctionem, & quia feruorem habet, aqua bibatur: ſua enim frigiditate, feruorem frangit, atque extinguit, igitur concludimus quod poteſt bibi tam aqua, quàm uinũ; ſed meo iudicio poſt eſitationem ficuũ aquam bibendam eſſe cenſeo, & non uinum, licet Ariſtoteles dicat tam uinum, quàm aquã bibi poſſe, ſed Rota mi ſcias, ſuper omnes fructus aquoſos maliq́; alimenti aptoſq́; putredini, prorſus uinum

Poſt eſitationem perſicorum quod uinum ſit bibendum.

 calidum

calidum esse bibēdum, ut frigiditas illorum expellatur,& hoc contendit Auicenna, qui Galeni uerus est interpres, rerūq; naturæ maximus scrutator. ROT. Cur in secūda mensa, uel tertia, bellaria edenda ponūtur? MENIP. Gratia uoluptatis, & ut liberalius conuiuæ uinum bibant. ROT. Post tragemata non est bibendum uinum, Menippe, quia ea citius nō cōcocta penetrare facit, quæ obstructiones & putredines generat, quō ergo hæc dicis? MEN. Licet post bellaria haud sit bibendū, conuictores tamen gratia delectationis in conuiuiis bibūt, in quibus medicinæ ordo nullus obseruatur, in symposiis enim nō sunt ægrotantes,& unusquisque suo indulget genio.

Problema quare tragemata ponantur in secunda uel tertia mensa.

RO. Optimè dixisti, sed ego tecum iocatus sum. MENI. Medius fidius non mecum iocatus es; Problema enim difficile proposuisti. ROT. Hactenus ad reliqua ueniamus problemata. MEN. Absque mora dicas, mihi admodum respondere tibi gratum est. RO. Cur quidam à uino in lacrymas, & quidam in risum effunduntur? MEN. Id sanè cōtingit non tātum ob uini naturam, quantum ob temperaturas hominū, quia qui uino uinoso se ingurgitant, si sanguinei fuerint, & copiam

piam ſanguinis elaborati habeant, bonitate temperamenti in riſum ſoluuntur, & in uarias geſticulationes quæ uidentibus riſum mouēt, quoniam ex uino hauſto copia caloris augetur, & ſanguis cōditus in uenis agitatur, qui cum ſit benignus, & natura probè concoctus, haud mirum eſt, ſi homines in riſum promoueat, contra uero qui uinū nigrum, craſſum, turbidum feculentumq́; hauſerint, aut à natiua temperatura ſuccorum, & ſanguinis uitio tentantur, & ſanguinem ualde amarum habent, in ſe plurimū ſucci nigri cōtinentem, ii quidem in pugnam, in furorem, & in fletum ſoluuntur, quia acrimonia humoris iſthæc ſua natura efficere ſolet, ceu Marius ex nimio humore melancholico delirans, expeditiones, & prælia imaginabatur. Democritus philoſophus delirium hilarius patiens ſemper ridebat. Heraclitus philoſophus natura melancholicus & tenebricoſus, quoties domo egrediebatur, uſque plorabat, in ſenibus melāncholia amentias diſsimiles gignit: & amentia Luculi mitior & hylarior fuit, quia atra bilis miſta cum copia benigni ſanguinis fuit, quia ſui bonitas lætitiam māſuetudinem, frontemq́ue ſerenam effecit.

Marius.

Democritus ſemper ridebat.

Rot. Scientiſsime Menippe his dubitationibus ſatisfacis. Meni. Noli Rota mirari quia sẽper ſtudiis philoſophorũ et medicorũ inſtudui,& ab illis nũquã ab eo,&quia audire te multũ me delectat ne ceſſes inquirere. Ro. Cur illuſtres philoſophi melãcholici fuerũt? Men. Quia intẽti sẽper ſpeculati ſunt: et melãcholici ex humore naturali effecti ſunt, & nõ ex uinoſo hũore: atra.n.bilis triplex ẽ, una multa pituita diluta quæ frigidos generat affectus & ingeniis minime prodeſt, altera eſt aduſta, quæ furores procreat, tertia eſt nõ uitioſa, quæ quãdo eſt ſatis copioſa,& ſanguini tẽperato aptè miſcetur facit impetus ualde acres, ardentes, tenaces, & is ſanguis melancholicus admodum halituoſus eſt,& ſpũs multos gignit,& in eo motus ualde durabiles fiũt, hanc melancholiã philoſophi, poetæ, & Archimedes Syracuſanus, Geometriæ & machinalis aſtrorũq; ſcientiæ cõſultiſsimus, paſsi ſunt; quæ ingeniis heroicis admodũ eſt utilis, quã Saturni & Iouis coniunctio efficit. Ro. Acutè mea problemata ſoluis, per Iouem nõ minus philoſophus quàm aſtronomus mihi uideris, aſtrorũ.n.acutiſſimus perſcrutator es; ſatis dictũ eſt, ad uini tẽperaturas redeamus

Problema Cur philoſophi fuerunt melãcholici.

Archimedes.

Saturni & Iouis coniũctio facit homines ingenioſos.

mus,dic Menippe,uinum ualde uetus,in quorum ordine calefacientiũ eſt? MEN. Externo eſt ordine. RO. quando aũt nõ eſt ualde antiquũ? MEN. Ex ſecũdo eſt ordine,& caliditati eius ſiccitas propor tione reſpõdet. RO. Muſtũ in quonam ordine calefaciẽtium eſt? MEN. Ex pri mo ordine caliditatis. RO. Te Menip-pe obſecro pro tuenda ſanitate, ut uini facultates breuiter explices, ut memo-ria tenere poſsim. MEN. Libenter, ſed pauloante ſatis dixi. RO. Alias mihi di cas quæſo. MEN. Vinũ moderate epo tum humores cõcoquit ſemicrudos, fla tus diſcutit,ſudorẽ,lotiumq; prouocat, ſomnum conciliat, & fomes ingenii eſt. RO. Nũquid loco medicinæ uino uti cõ tingat? MEN. Licet contra uenena præ ſertim frigida maximũ auxilium affert,ſi potetur liberalius,ut contra,aconita,ta xum,ſpumã argenti,coriãdrum,atq; bo-letos,quinetiã cõtra morſum ſerpentiũ, & cicutã ſumptã, & ob ſui caliditatẽ ut medicamẽto uti poſsimus,auctore Dioſ. RO. Cur uinum ſui natura calidum,actu tamẽ frigidũ percipitur? MEN. Calida bifariã cõſiderantur,quædã per ſe,quædã per accidens, alia uero actu,alia uero ca lida potẽtia,calida uero actu, ut ẽ ignis,

Vinum ualde uetus in quorũ ordine cal facientium.

Vinum contra uenena.

Dioſcorides.

Cur uinũ na tura calidum actu frigidũ percipitur.

qui ſemper urit,calida uero per accidẽs, ut eſt aqua calida, quæ per accidens calfacit,& ſimiliter uinũ,caliditatẽ acquirit extraneã,ſecũdũ Ariſt.doctr.quã per maturationem in uuis nanciſcitur, & per innatũ uitis atq; ſolis calorẽ. Ro. Menippe per Iouẽ philoſophus nõ tenebricoſus es,tuaſ ſententias abſq; ſudore intelligo. Men. Sẽper obſcura conatus ſum clara reddere,ſunt quidã philoſophi & medici hac noſtra ætate qui uix intelligi poſſunt,quos nemo legit. Rot. Tu Menippe luce clarius ſcribis,& loqueris atque ueteres autores interpretaris, & ſcis omniũ rerum dare cauſas, & rõnes. Men. Satis me cõmendas,me ipſum cognoſco. Ro. Maiori laude dignus es, ſed obſecro ut hoc ſoluas problema,cur uinũ congelatur. Men. Quia ex humida conſtat ſubſtantia, nã coagulatio,uel ſit à frigido, uel à calido, uel à ſicco, & quando uinũ eſt recẽs,plus habet terræ, quàm quando eſt uetus,ideo magis gelaſcit quàm antiquũ,& in omnibus regionibus frigidis, maximis frigoribus gelatur,Scythæ quidem populi ruptis doliis, uinum ſecuribus excidunt. Ro. Probè Menippe librum Ariſtot.de miſtis perlegiſti, quia facile reſpondes. Men. Oẽs

Problema Cur uinũ cõgelatur.

Ariſtoteles de miſtis libro.

libi

libri Arist.semper à me leguntur. Ro. Prudēter facis propterea es clarus philosophus, & non tēpus in rebus uanis cō sumis, sed in philosophia. Men. Probè loqueris Rota amicissime, ædepol omne tempus quod mihi à Ioue dabitur, in philosophia consumere decreui. quia nō auri sed sapientiæ sum cupidus, quãuis aurũ sit utile, sed magis quàm aurum philosophia prodest ciuitatibus, licet nudã & pauperẽ ignobile uulgus incedere philosophiã dicat. Ro. Sapiẽter facis, sed ad nostras reuertamur propositiones, Menippe quæso ut dicas, quod nam uinũ sit illis dãdum, quibus animi defectus periculum immineat? Men. Quod non fuerit crassum, neque albũ aquosum, sed flauũ & calidũ, & album & non aquosum, ueluti uinum Fyburtinum, Marsum, Sabinum, Signinum, Syracusanum, & Panormitanum, atq; Creticum, quod uulgo dicitur Maluasia, necnon uinum optimũ, & Faustinum, & Prætropum. Ro. Menippe quõo dicis uinum album esse calidũ? cum Gale. dicat nullum uinũ album esse calidum, tu uero aliter sentis, & Galeno contradicis. Men. Non cōtradico sententiæ Galeni, qui non absq; rōne loquitur, cum sermonẽ facit de albo uino, in-
 telligit

telligit uinũ albũ tenue, & aquosũ & nõ albũ et crassnm, sicuti uinũ Oenotriũ, Siculũ & huiusmodi, quod crassum est quodãmodo & non tenue, uinum quidẽ albũ & crassum est calidum & nutrit, licet minus nutriat quàm uinum nigrũ & rubrũ crassum. Ro. Satis respondes, & Galeni mentẽ aperis. Men. Galenus à philosophis est intelligendus & non à sophistis. Ro. Rectè dicis, merito elogiũ Antonini philosophi Imperatoris, solũ Gale. philosophum & medicum iudicauit, sed alias de laudibus Galeni erit sermo, interdum oẽs meas dubitationes soluere digneris. Men. Libẽter. Ro. Nunquid uinum tẽpus cõcoctionis præfinitũ habet? Men. minime, secũdum uini naturã & crasim bibentis, tardius aut citius cõcoquitur, ut cibus. Ro. nunquid ante cibũ uinũ sit bibendum? ut instituit Tiberius Claudius princeps, qui homines ieiunos merum bibere & uini potus antecedere cibos uoluit. Men. Nullo pacto uinũ ante cibum bibendũ est, quia podagrã generare potest, & substantiam neruorũ prõptissime offendere, & actus immoderatos Veneris. Ro. Si quisquã, alui profluuium uel sanguinis flexionẽ, uel aliquã euacuationem passus sit, nunquid

Tiberius clau dius princeps.

quid ieiunus uinũ ſumere debet? MEN. Neutiquã, niſi prius cibum ſumpſerit ali ter cõuulſionẽ, & deliria ſequentur. RO. Quare Macrobius uini temperaturã fri gidam exiſtimauit? MEN. Propter effe ctus frigidos ebriorum, quos uinũ pro- creat, ſcilicet apoplexiam, paralyſim, tre mores, alioſq; morbos his ſimiles, cum re uera uinum calidum, & humidũ natu- ra ſit, iccirco Macrob. uir doctiſsimus ſic excogitauit, quinetiã ob ſomnum ad ducentẽ teſtimonium frigoris, tum etiã ob ſemen eorum exile, & in idoneã gene rationi, uinolenti certè ad Venerem pi- griores ſunt, & operã liberis dare nõ poſ ſunt, tremunt atq; langnẽt. RO. Cur ho mines hac noſtra tempeſtate, magis po- dagra laborãt, quã priſcis ſeculis? MEN. Ob nimiã crapulã, uſumq; uini ĩmodera- tũ, priſci quidẽ mortales regimen uictus & potus tẽperate ſeruabãt, & ſuccos ui tiatos haud gignebãt, nec deſidiis utebã tur, iccirco pauci à podagra corripi uide bãtur. RO. Quod nã uinũ pro tuẽda ua letudine ſenib. aptũ ſit. MEN. Flauũ ui nũ tẽperaturis frigidis admodũ utile ẽ, & plane ſenibus conuenit, quod conco- ctionẽ adiuuat, & albis calidius eſt, ſi ca- lorẽ ſpectes, & plus alit album tenue, & ſenes

Vinolẽti nõ poſſunt liberis operã dare.

Quod uinũ ſenibus dandum ſit.

ſenes omnino fugiũt hmõi uinum quod craſſum & dulce,nigrumq́; eſt; quoniam uiſcera obſtruit. Ro. Menippe teſtor Iouem,quod nullus philoſophus & medicus olim mihi ſatisfecit niſi impræſentiarum tu, qui philoſophia & medicina clarus es,& de ueris rõnem reddis, propterea mihi dubitanti reſpõdeas. Men. Ita faciam ut iubes Rota amiciſsime. Ro.

Dubitatio.

quod nã uinum lotium mouet,ac prouocat? Men. Tenue & uinoſum, uti raciſum, quod Capuæ, ac Sinueſſæ oritur, & hmõi quod ualde calidum eſt, multumq́; aperitiuum, ut uinum tenue & aquoſum quærentes prouocationẽ lotii nullo pacto bibãt. Ro. nunquid laborantibus oculorum dolore dandum ſit uinum? & quale? Men. Bona & utilis eſt dubitatio & in medicina neceſſaria, uini potio non in omni dolore oculorum eſt adminiſtrãda, quia in multis paſsionibus oculorum nocet,nã ſi materia ſit bilioſa uinum mirifice nocet, imo in hoc affectu non eſt concedendum, & quando oculi ſunt ſqualidi & uenæ admodum tumidæ, quæ in illis ſunt,& non plenæ ſanguine uideantur,uinum potui detur,& ſit album & tenue ſubſtãtia, neq; ualde antiquum, & minime omnibus concedendum eſt, ſed

Solutio.

Dubitatio.

Solutio.

ſed aſſuetis tãtum, & ſiccam habentibus temperaturã, ualdeq; frigidam, exiſtente aũt humorũ fluxione, nullo pacto dandũ eſt niſi prius facta ſit purgatio uel uenæ ſectio, ſi opus fuerit. Ro. Satis Menippe doctiſsime uinũ cõmendaſti, merito uindemiator in cœlo ſedem habet, & Bacchus liber deus eſt uocatus, uellem alia problemata tibi proponere ſi mihi reſpondere uolueris. MEN. Paratus ſum, animo libero loquere, nullum quippe locum tacendi apud me reliqui, tibi in rebus omnibus ſatisfacere conabor. Ro. Cur uinum aquoſum frigidum eſt? cũ reliquum uinum frigidum dicitur collatione alterius uini calidioris, & uinũ aquoſum appellatur, nõ quod habitum corporis refrigeret, ſed quo ad uinum potens collatum nimis ſit calidũ, propterea inquit Galenus, ex genere uini albi nullum fortiter calfacere poteſt, & uinum aquoſum exhibeatur calidis tẽperaturis, atq; febricitãtibus, quia humectat magis quã aqua, & urinam atque excrementa ciat. Ro. Cur pacto uini meracitatis famem tollit? MEN. Quia fames non naturalis ex frigidis acidisq; humoribus oritur, in ore uentriculi exiſtẽtibus, & uini potio calfacit, thoracemq; armat ideo famẽ, & appe-

Vindemiator ſydus.

Problema

Problema.

& appetentiã tollit quã quidem atra bilis creat. Ro. Cur ebrii obmutescunt? MEN. Quia neruos & cerebrum uinum immoderate haustum implet & propter primum sensoriũ oppressum fit apoplexia, & sic fiunt temulenti absque uoce. Ro. Cur uinum cõuulsionẽ facit? Cum sit calidũ natura & conuulsio sit morbus frigidus. MEN. Quia immoderate sumitur, propterea morbos frigidos generat, quãdo uero moderate bibitur, calorem innatum auget, & uim alimenti maxime familiaris habet. Ro. Quare immodica uini potio sitim magnam facit? MEN. Quia ex uino feruenti calidi eleuantur uapores, & os uentriculi feriunt. et sic sitim generant. Ro. Cur uinũ est aqua miscẽdũ? & quis primus uino aquã miscuit? MEN. Vt facilius ad oẽs corporis partes penetret, & primus qui uino miscuit aquã Staphilus fuit, & iussit uinum meracius dari senibus, dilutiusq; iuuenibus. Ro. Rem gratam mihi feceris, si de uino factitio sermonẽ protaxeris postquam copiose de uini genesi sermonem cõpleuisti. MEN. Libenter, at non ita copiose loquar, sed summatim recẽsebo, quia ad Fabiũ arcellam Capuæ Antistitem profecturus sum, qui paulo ante

Problema.

Problema

Problema

Staphilus primus qui aquã in uino posuit.

ante suum ad me misit cubiculariũ. Ro. Age ut libet tibi. Men. Vinum factitiũ innumerabilis generis existit,& ad usum medẽdi spectat,Omphacium ex uuis thamedẽdi spectat,Omphacium ex uuis tha siis acerbis fiebat,uel ex aminæis ante casiis acerbis fiebat,uel ex aminæis ante ca nis ortum, proderat tonsilis uuæ,ulcerinis ortum, proderat tonsilis uuæ,ulceri bus oris,aurib usq; purulentis,Oenantinum uinum è labrusca florẽti fiebat, præcipue in Syria,Cilicia & Phœnicia, urinã ciebat,sistebat aluum,& sanguinis sputũ cõpescere uidebatur; uinum adinomon conficiebatur ex æquali mẽsura musti & aquæ,impotens erat & dabatur infirmis ne uini noxam paterentur; uinum Phœnicite, hoc est palmeum, antiquitus hoc modo fiebat, ex palmulis maturis, & aqua, & eo Parthi aliiq; populi utebãtur, fiebat quoq; aliud uinũ semine milii maturo cum ipsa stipula & musto, & post septimnm mensem percolabatur. uinum Malitite ex quinq; congiis musti & congio uno mellis & ciatho uno salis fiebat, dabatur laborantibus diuturnis febribus, & morbis renum, atque uentriculi, quinetiã priscis tẽporibus uinum fiebat ex loto arbore, ex pomis & hortensibus herbis,multisq; fructibus & ex malis punicis maturisq; quod Rhoiton Prisci uocabant,& ex moris siccis,& nucleis,sorbis,

Vinũ factitiũ pluris generis.

bis, neſpulis piriſq;: uinum arte magna antiqui faciebant, ut Cato, Columella, Dioſcorides, modum faciendi ubertim docent, ex frugibus uinum diuerſis, tẽpore noſtro fit, quod Aegyptii Zitũ uocant, Germani ceruiſiã. Ro. Hactenus de uino factitio, dicamus tantum tẽperaturam Ceruiſiæ qua illæ gẽtes ſitæ ad ſeptẽtrionem utũtur, uino carẽtes, quæ quidẽ potio ex tribus cõficitur rebus, tritico, & hordeo, et lupo ſalictario, ut tu optimè ſcis, quia in ea regione diu moratus es. MEN. Rota amiciſsime qualis ſit tẽperatura Ceruiſiæ uix explicare poſſum, cum differentia illarum rerum ex quibus cõficitur maxima ſit, dũ.n. plus aquæ quã ordei uel tritici capitur et ordei et tritici pluſquã lupuli ſalictarii, quãuis iſta tria temperari poſſunt, ut ex miſtione trium harum rerum potio generetur temperata, qualis eſt Ceruiſia dulcis, et quando Ceruiſia amara eſt, calida efficitur tẽperamento; urinã pellit, et talis potio grata eſt uniuerſis populis, regiones aquilonares habitantibus, qui ſunt robuſtiſsimi, ſed ego ceruiſiam cõmendo, quæ præter uirtutem ſeu facultatem nutriendi, quam ex tritico uel ordeo acquirit medicamẽti uim quoq; obtinet, ex facultate lupi

Dioſco. Cato, Columel. ſcriptores de uino factitio

Ceruiſia.

te lupi salictarii. Ro. Satis copiose do-
cteq; dixisti Menippe, ut soles, hactenus
dimittamus alia problemata, nec ultra
progrediamur, interdũ appara te ire ad
antistitẽ Capuæ qui philosophorum atq;
uatum amicus est, et alter Mœcenas est,
merito fortunatus est, quia semper uiris
bonis benefecit, et te philosopho et me-
dico utitur, ut Phalaris Agrigẽtino. rex,
Polydeto medico eruditissimo uteba-
tur, cui ualde carus fuit, tibi grates ago
innumeras, quia mihi in omni re satisfe-
cisti, Cleobule, Calliste, hinc recta abea-
mus. Cle. Cal. Vale Menippe et uiue
felix. Men. Bonis auibus, abite amici
dulcissimi, et uestri Menippi memores
estote. Cleo. Rota tua disceptatio cũ
Menippo non minus mihi grata fuit quã
conuiuium. Ro. Iocaris ne Cleobule,
an serio dicis? Cle. Vera dico Hercle.
Ro. Animaduertisti ne, quod ab utrisq;
dictum est? Cle. Diligenter discepta-
tionem percepi, omniaq; problemata in
memoria teneo, et uini naturã omnis ge-
neris didici; quæ prius me latebat, quã-
uis sim absthemius, sed mi Rota facundis-
sime abeundi atq; cœnãdi tẽpus est, hunc
omittamus sermonẽ, Cras cum Callisto,
summo mane ad te redibo. Ro. Felici-
ter

ter abi Cleobule cũ noſtro Calliſto, qui æque nos beneuolẽtia, ut ſeipſum ample ctitur, Cras omnino cum eo uenito, quibus prandium parabo, et gratiarũ numerum non excedemus, et meas eglogas, in quibus ludi piſcatorii tractantur atque Elegias, epigrammata quoq;, quæ nuper in Egle compoſui uobis legam amiciſsimis. CLE. Mihi et Calliſto rem gratiſsimam feceris, tua.n. poemata perlegere cupimus, quæ à te ædenda ſunt, ut latini, Hetruſciq; uates uno ore teſtantur. uale doctiſsime Rota, uale Muſarum decus cum tuis muſis, cras nos conuiuas, ut iubes habebis et acerſiſti ueniemus, et nõ ultro, ut Menelaus, qui ſpõte ſua ad conuiuium Agamemnonis acceſsit. CLE. Calliſte ad noſtras ædes proficiſcamur, iã adueſperaſcit, per Iouem hic dies lapillo albo numerandus eſt: diſceptatio.n. Rotæ doctiſsimi uatis et Menippi philoſophi clariſsimi nos admodum delectauit. CAL. Ita ſanè eſt, ſed mi Cleobule te rogo, ut cras in aurora uenias, aut ſub galli cantum. CLEO. Ita faciam. I felix Mercurio duce.

Menelaus ad cõuiuiũ. Agamemnonis.